

Nondik eta nola sortu energia

(I)

Azken hilabete hauetan egunerokoek, eldizkariak badute nahiko jaki: PETROLIOA! Arabek beren iturriak itxi dituzte eta Europa erdia geldik geratu da.

Petrolio arazo hau ez da ekonomia eta politika kontua bakarrik. Biologoek ere zer esanik badutela uste dugu. Gure iritzia biltzeko asmatan, biologo-kume bi bilduak gara, une batetan honetaz hitz egiteko asmatan. Aurrez bagenuen lantxo bat egin eta berau aurrean dugula ekin diogu elkarriketa honi. Mahai-inguru bat izatea nahi genuen bainan mahai-mutur-banatzen bihurtu zaigu.

Mundua gauza batez da konturatu, bere aurrapenaren ia eusarri bakarria petrolio dela eta haren gutitzeak geldipena dakarrela. Berri gehiago ere irentsi ditugu azken garai honetan, petrolio 2.000 garren urterako ahitua izan dela, gaurko abiadan, gaurko martxan bagoaz.

Ez da larritu beharrik, jakintsuek sortuko dute zerbaite ordurako. Honelako esakerak lehorte gaituzte eta orain nolaz sinetsi ezezkoa; alferrikako euria!

Aurrerapenak sortuko ahal dizkizkide gehiago!, bestela lekutan geundean! Bainan nork, noiz eta norentzat sortuko dizkizk? Gaurko axolagabekeriak bagenbiltzak...

ATZERA BEGIRA

Norbaitek esanen du: "Baditek biologo jende hauek atzera jotzeko sena, lehengo hobea balitz bezala". Dena dela, gatozen duela 200 uste garaletara. Orduan, naniz kaletar, naniz baserritar ia guztiak zuten abererik etxean, aziendarik, txerri bat zela, oiloak zirela, tab. Etzeko jan hondarrak haien zati ziren. (Etze askotan izanen da oraindik "txerri-pertza" izenekoak).

Sua egurrez eta ikatzez egiten zen. Etzeko berogarri bakarra sukaldeko sua zen. Su egiteko erregaia zena on.

Kartoi, egur, metal tabarrezko ontziak "edozerarako balioaren" izenean jaso egiten ziren. (Beharrrak asko erakutsi ohi du honetan).

Herritik harantz-honantz ibiltzeko abereak erabiltzen ziren. Gero, bizikletak, motorrak, eta trenak agertu ziren eta azkenik lineako autobusak.

Garai haiek berriaz etortzeko gogoaz gabiltzaka zirudik.

Ez motel, ni behintzat ez. Garai haiek bizibideak badike, ordea, zer erakutsirik. Orduan, ia bizigai guzietan soroa ziaten iturri eta berriro bertara itzultzen, bihurtzen hituen, zimaurrea zela tab. (Ikus marrazkia, I).

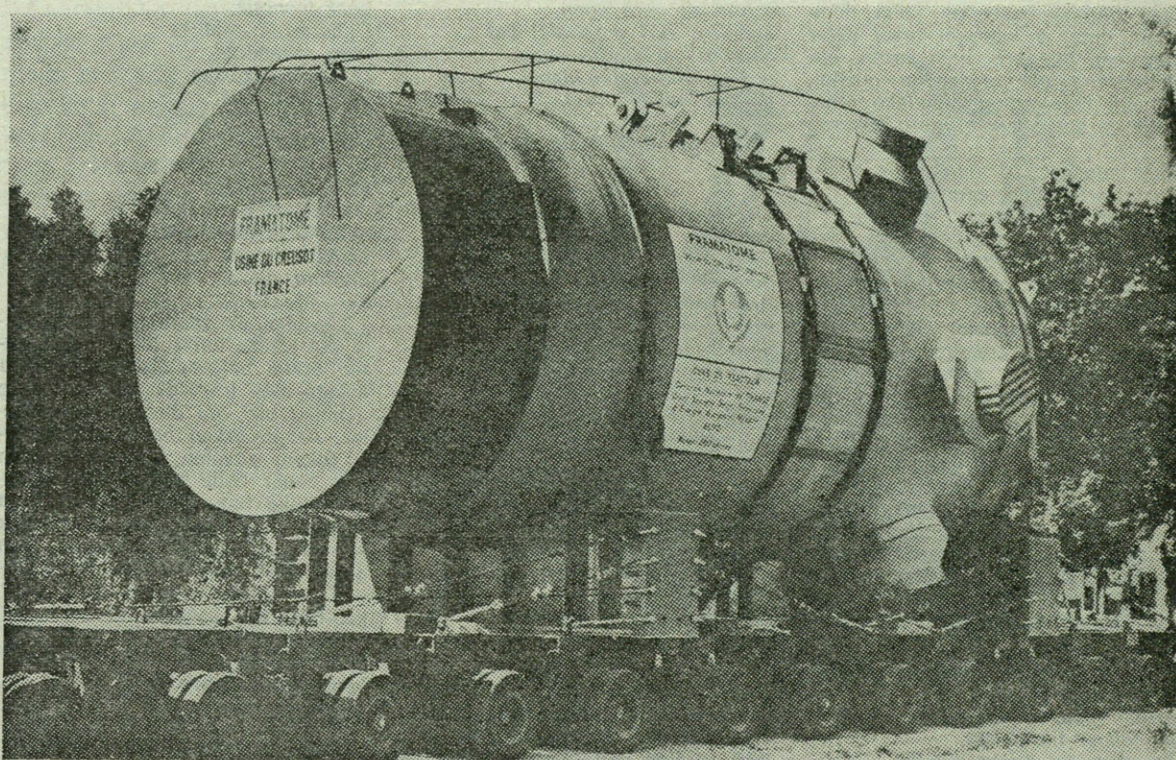
...A! guk ere orain, haiek be-

1974 — URTARRILAK, 20

XXXIV - garren urtea 568 - Zenbakia

zeruko ARGIA

BANAKOLA: OKENDO, 22 - DONOSTIA - TEL. 426666 - PREZIOA 8 PEZETA

Frantziako Tihange-ko atomo-indarretxean jartzen ari diren reaktore baten zatia

zala, jan-joan-etorri-bideak ixten saia behar dugula adierazteko huen kontua. Egurraren ere ondo iruditzen zaidak, orduan ere egurra moztzen huen bainan bai berriro hazten utzi ere. Legea ere zaintzaile huen hortan.

...Gaur lehen baino gehiago behar diagu eta behar honen izenean astokeria handiak egiten dizkiagu.

EGUNEROKO BIZITZA GAUR

Gaur ez da ia txerririk duen kaletarrik. Galeraztada dago zenbaitetan. Jan hondarrak plastikozko poltsa txukun eta garbitan botatzen ditugu. Sukaldetan ez dugu ekonomizatu, sutokirik, ez daiteke ezer erre etxean. Sua butanoz, argi-indarrez, gasez egiten dugu. Kalefazioa etxe guzian badugu, hobe. Zikinarene, basuraren kontua ez dugu konpondu, herritik kanpora bidaltzen ditugu eta lasai gelditu.

Plastikoa magusitu zaigu erabat gaurko gizartean. Ontzi gehienak plastikoz eginak dira, garbiak, merkeak, politak, hautsi-gaitzak. Edari ontziak erosi,ustu ta bota egiten ditugu. Ez da ontzi kontua bakarrik, "Al dia" bizi gara, "modan". "Aurtengo erroparik ez gero jantzi urrengoa!". "Poltsa horrekin oraindik?"

...Zuzenean aurka ezer jartzen ez badik ere, aurkako joera usai bat zerio. Ez diat uste hain beltz izan behar denik. Plastikoa izugarriko alde onak ekarri dizkizk. Baka bakarrik, papera bezain desegia, garraza ez dela, zikloa luzatu eta dela alegia.

...Bai hori egia duk bainan axolarik gabe jotzen dugunik ez al zaizkiz iruditzen? Ez gaituk gu ziklotaz arduratzen. Orain lehen baino zikin gehiago botatzen diagu —plastikoa kontu honetan alde jakatu dik— eta ez zegok aurka joaterik; zikin hoiek, ordea, tuki jakin batetara bildu ondoren behar zaiona egin behar zitzaioke: Labe aproposatan erre, buztin tartean zabaldu ("vertido controlado"), edo jan daitezken hondarrez pentsua egin tabar. Gu, ordea, bota ta lasai gelditzen gaituk; inoiz Gaintza aldera joan ez bahaiz, joan hadi, eta mila holako.

...Ene iritzian zikin gehiegi sortzen diagu, zikin hori gutitzen aha-

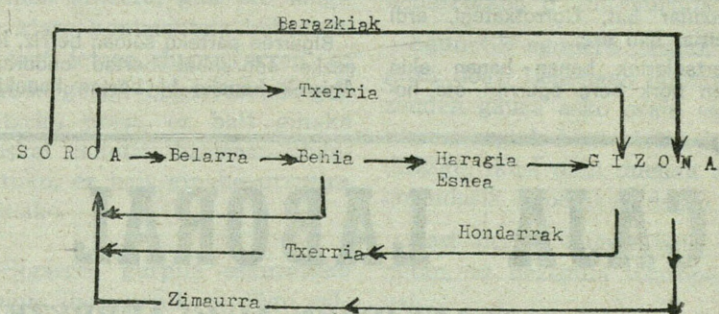
legin guziak egin behar dizkiagu. Zenbat eta zikin gutiago, orduan eta ere baztertzen lan gutiago. Jendeari "ahorro" aldera bultzatzen behar zioagu. Zikin solidoak bakarrik ez dituk gainera, zenbat detergente-ur dugu gure hibaletan esate barerako.

Ahal badugu bakoitzak geure automobila, guziok nahi behintzat.

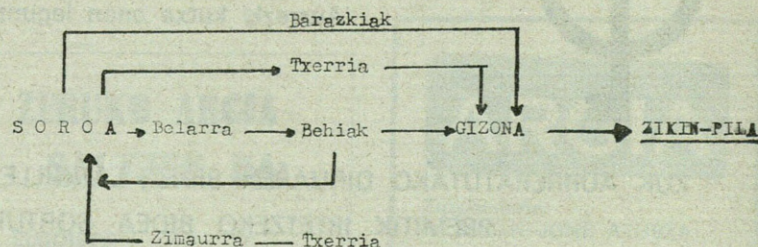
Berria ez bada bigarren eskuko. Automobila tipo batez berehala aspertzen gara.

Hau da eguneroko bizitza, ken dezagun orain PETROLIOA eta guzia ankaz GORA: plastikoa, butanoa, gasolina, argi-indarra...

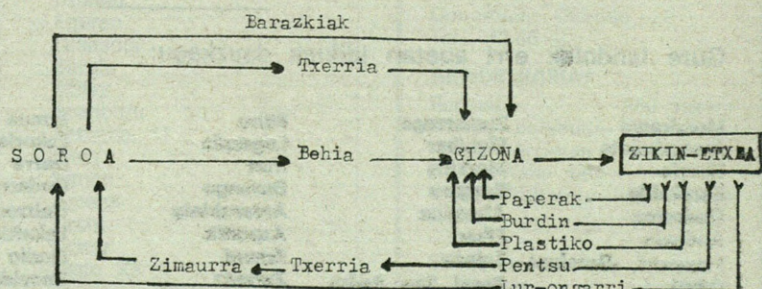
Arantzadi Elkarteak
I. Arluziaga
M. Aizpurua

LEHEN - 1

ORAIN, ZORITXARREZ - 2

HONELA BEHAR - 3

NON ZER

Itxaropena

Ugalde 3 gn.

Diagnosticoko bati
buruz

Ansola 5 gn.

Bertsolari baten
filosofia

Lete 7 gn.

Zine

Unanue 7 gn.

“Zubeltzu” bertsolariaren omenetan

Errege Egunez Deban

Errege egunean Deban ginen, behar genuenez, «Zubeltzu» bertsolari zaharrari Debako bertako gazteek eskaini zioten omenaldian.

Joxe Antonio Sorazu «Zubeltzu», izen bereko baserrian jaioa dugu orain dela ia lauogei urte, Itziar hegalean jaio ere, hain zuzen, eta debatarrek eta euskaldun guztiok aspaldi zor genion honelako omenaldiren bat. Lasartek gero aukeran

esan zuenez:

Bertsolarien doai ederrak
zuk beti izan dituzu,
ta aspaldiko partez lagunak
emen ikusten gaituzu.
Zu ere zaude memoritikan
len bezela igualtsu,
zure anaien omenaldi bat
merezki zendun Zubeltzu!

Jendea gainezka «Zubeltzu» izeneko antzokian hain zuzen ere, eta Joxe Mari Iriondo-ren zuzendaritza-pean hantxe ziren, aurrez aurre, Lazkano, Agirre, Gorrotxategi, Mugartegi, Lizaso, Arozamena eta Lasarte. Zazpi bertsolari prest eta jarrikerik bat hutsik hasteko orduan. Lazkao-Txiki falta, ondartzat ikusten edo, berandu egin zitzaizolako. Hala esan zuen behintzat gero bertsotan:

Debako ondartzat, ondartzat ederra,
ezta paraje papua.
Erriko gisa, ondartzat ere
inundikan bezelakua.
Beiratzutzeko denbora gutxi,
ez neukan asti naikua,
bailña udako partez gaur goizez
ikusit detan lekua.

Zortzi bertsolari hautaz gainera, han zen «Zubeltzu» bera ere, eta ezker-eskuinez Uztapide eta Basarri, «Zubeltzu» zaharrari lagun egin asmoz propio etorriak.

Diogun, bestalde, programaturik zegoen arren, Xalbadorrek ez zuela etortzerik ahal izan, eta haren ordean Arozamena agertu zitzaigun, trebe agertu ere, saio hartako sari bakarra berorrek eramane bait zuen. Beraz, guztira, bi nafar (Arozamena eta Lasarte), lazkaota bat (Lazkano, Agirre eta Lizaso) eta osintxutar bat, Gorrotxategi, erdi azpeitiar hau ere.

Bertsolariek banan banan ekin zioten nork bere agurrari eta ho-

nelatsu ekin zien bizkaitarrak:

Anai-arreba biotzekoak
lendabizi egunon.
Gaurko egunaz inortxo ere
aztuta ez gera egon.
Zubeltzu zuri gozo aldi bat
gaurkoz nai diguzu emon,
eta etorri zeraten danoi
biotzez milla zorion.

Gorrotxategiren, berriz, beste honela:

Bizi guztia or pasatu du
euskera salbamen billa.
Ta alako baten Debako errian
omenaldi biribilla.
Antzoki dana gainezka dala
ta kanpua jende pilla,
besarkadarik anaikorra
ta guztioi esker milla.

Eta Lizaso azpeitiarrarena, Itziar inguruan ere ibilia nonbait:

Galdera bat dut Debara jeltxi,
edo Itziarrera iyo.
Ezagunen bat ikusitzean
Zubeltzu zarrak zer diyo?
Gaurkoan berriz beste lan gabe
etorri gera propiyo,
bizitzatza nola ote dan,
lagun Joxe Antoniyo.

Ondoren etorri ziren gainontzeko bertsokak, eta lehen aldiz amaitu aurretik, «Zahartzaroa» delako gaia jarri zitzairen bertsolariei. Banan banan aritu ondoren, Arozamena ateraz irabazle han bildu ginenon iritziz. Joan zen astean Mutiozabalek bertso saritua azaldu zigunez, alpa dezagun gaurko Arozamenak berak kopa jasotzean bota zuen bertsoa:

Kopa auxa artu eta
banua igesi.

Olakorik ez nuan
aspaldi ikusi.
Eman didate baiña
ez det irabazi.

(Lazkao-Txiki), bizkaitar bat (Berriatuako Mugartegi), hiru azpeitiar lagunak ere ez al zuten zerbait merezi?

Bigarren parteko saioan berriz, legezko edozein bertso ondoren, Agirrek honako bi bertso hauekin

agurtu zituen debatarrak:

Lenbailen asi nai det
jarri (de) zun lanetik.
Okerrikan ez dator
onak izanetik.
Debatarrek dabilta
bide zuzenetik.
Guztiori eskerrak
denon izanetik.
Beste bat ere bota
nai nuke belaxe.
Ni ere pozaz bildu naiz
asko bezelaxe.
O Debako gazteak
ondo artu deu auxe
erriko semeak beti
maitatu olaxe.

Lazkano, Arozamena, Gorrotxategi eta Lizaso bertsolariek osatu zuten azken bertsoaldia. Bina bertso eskatu zien Iriondok, «argalak urte gehiago bizi ote diren» delako gaiaz. Azken azken bertsoa Lazkano-ri tokatu zitzaion, eta berau izan zen behar bada bertsorik barregarrietako bat, azkena zelarik, eta erantzun gabekoa gainera, guztiok etorriko ez zen erantzunaren zain geratu bait gien. Zer esanik ez Laz-

kao-Txiki eta Lasarte.
Gizenak gaudela-ta
geuk degula kalte,
beste klaseak ere
ez daude aparte.
Bat Lazkao-Txiki ta
bestea Lasarte.
Oiek pasauko ituzte
berreun bana urte!

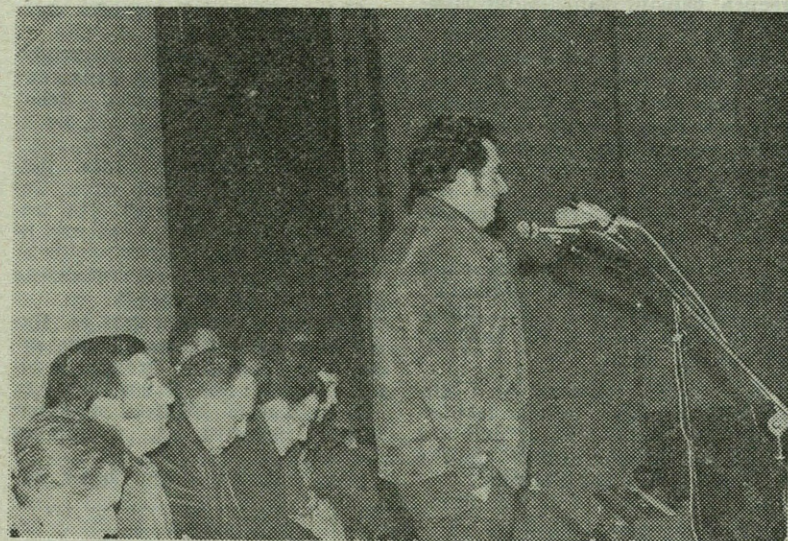
Amaitzeko orduan, edozeinbat sari eta oroigarri eman zitzaion Zubeltzuri, bai Udaletxea, Debako Gazteria eta Aurrezki Kutxa Probintzi-laren izenean, eta, azken batez, Basarrik bukaera eman zion Debako jaialdi bikainari:

Deban omendu degu
Zubeltzu laguna.
Danok badakizute
merezia zuna.
Nun billa ote leike
olako euskalduna?
Jesus Aurak badaki
zuk maite dezuna,
komeni bada luza
bere osasuna.

Luis A. Aranberri

Zure anaien omenaldi bat merezi zendun Zubeltzu...

Gizenak gaudela-ta...

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

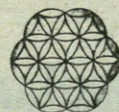
Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxap, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Ler Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fite Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rocpea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Ler Otxagabia, Karkar Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fite Kadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

1.—NEKAZARI ETXEA SALGAI

10 hektáreako, belardia, gehiena erregatzeko gai. 500 metroko pabeloi batekin. Etxea arras ongi jarria. Ura eta argindarra ona.

2.—HOTELA SALTZEN DA

246 m² errege-bide aldamenean 5000 metroko belardiakin alboan. Bi estai eta 14 logela. Xehetasunak: Pedro Alemán Etxaleku-Navarra. Tel. 50.30.67

Nolako aldizkaria, hala-ko herria

Zabal zazu ZERUKO ARGIA

Ahal baduzu, eskaini iozu

mila pezetako harpide-saria

CAJA LABORAL POPULAR

(LANKIDEEN AUZO-AURREZKI ONTZIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Aurrezki kutxa onen laguntzak: — gizarte-saillean
— diruketa-saillean
— lantegi-zuzendaritza saillean

ZUK AURRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI
PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU

Laguntza ezin obeak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak eskeintzen ditugu

Gure landolak erri auetan idikiak dauzkagu:

Mondragoi
Aretxabaleta
Elorrio
Barakaldo
Ondarroa
Andoain
Plazentzi -Sorakuz-
Ofizti
Ormaiztegi
Beasain
Gernika

Zumarraga
Elgoibar
Markina
Bergara
Altasua
Eibar
Telosa
Paesi San Pedro
Erranderi
Bilabona
Gasteiz

Bilbo
Legazpia
Iruñ
Durango
Amorebieta
Azpeltia
Ernani
Zarautz
Sestao
Ordizia
Antigua -Donostia-

Ermua
Eskoriaza
Izarra
Ondarrabia
Gaitzaborda
Lekeltio
Llodio
Rocadoberrri
Agurain
San Andres
Asteiz

Mungia
Yurre
Bermeo
Lasarte
Enenderian
Santurce
Zumaya
Donostia
Iruña
Deba
Anzuola

TELEBISTAREN AURREAN

Ez gara telebistaren aurrean orduak galtzearen zale. Ez dugu beta haundirik ere. Halere, geratu izan gara, inoiz, pizturik dagoen tresnaren aurrean. Hurrena azaldu daitekeenak ikusmintzen gaitu.

Ez dakigu zein egun zen. Lau gizon ari ziren hizketan: bat galdatzen eta beste hirurak erantzuten.

Gaztelania hizkuntzaren "Academia"koak ziren hirurak, zidrienez. Hirurak ere oso sartuak zeuden hizkuntzaren arazo horretan.

Erdi-lotan nengoelarik, ohartu nintzen, zerbait garrantzikorik esaten ari zirela. Ni esnatzerako esanak zeuden gizon ospetsu hoién izen deiturak.

Gaztelaniaren batasunaz zeuden kezkatutik. Gaztelania ez da Espainiako Estaduan bakarrik hitzegiten. Baita Hego Amerikako zenbait Estadutan ere.

Batzuek eta besteek hizkuntza bera dutenez gero, hizkuntza horri eutsi behar zitzaioela zioten. Hemendik berrehun urtetara ere elkarri aditzeko eta ulertzeko eran gorde behar zela. Lurrez hain sakabanaturik dagoen hizkuntzak berezitzeko eta zatitzeko arriskua zuela. Hemendik urte batzuetara, elkarrekin hitzegiteko balio ez dioten hizkuntza bilaka zitekeela.

Horretarako beharrezkoa da, zioten, gaztelania hizkuntza zainitzeko, han eta hemen, dauden "Academia" hoiek elkartzea. Bazeoela, dagoeneko, "Academia" bakoitzetik aukeratutako ordezkari osatutako batzordea, aitortu zuten. Izan ohi zituztela, hangoz eta hemengoz, hornituriko batzarreak, noiz behinka, esan zuten.

Gaztelaniak izan dezakeen arrisku horretan aspaldi jausi zen euskara. Zail egiten zaigu euskaldunoi euskaraz elkarrekin konpontzea. Denok dakizkigun arrazoiengatik euskara sakabanaturik, berezirik eta desberdindurik aurkitzen da.

Batu beharra daukagu euskara, arrotz gerta ez dakigun. Aurrera jo behar du Euskaltzaindiak lan eder horretan. Argia behar dugu idazleok. Gero eta batua izan behar du aldizkari eta liburuetako euskarak. Batez ere ikastoletarako egiten diren liburuak, batuan eginak behar lukete izan.

Beste arazo bat ere aipatu zuten. "Tecnicismo"en arazoa hain zuzen. Gorde beharra dago hizkuntzaren garbitasuna, zioten, baina onartu beharra dago nahitaezko diren hitz arrotzak. Ez daitezke bazter, sarturik dauden hainbeste hitz tekniko.

Gaztelania ere beharturik dago aleman, frantses eta ingeles hitzak hartzeri.

Guk ere eutsi egin behar diogu garbitasunari. Hizkuntza denak saliatzen dira horretan. Ez dugu alferrikako erdal hitzik hartu behar. Baina guk ere beharrezkoak ditugu erdal hitzak. Min ematen digu zenbait erdal hitzek; ohitu beharra dago, ordea.

Ez dago baztertzetik zenbait hitz, teknika eta zientzi mailakoak gutxiago. "Basarri"ri beharrezkoak baldin bazaizkio bere lanerako "harri kubikoa, rektangularra, kuadrokoa, eta zilindroa", are gehiago matematikaz, politikaz, kulturaz edo ekonomiaz ari denari.

Hiztegiaren arazoa ere aipatu zuten. Zaharkiturik omen daukate lehengoa. Egiten ari omen dira berria zenbait hitz zahar eta ulerkaitz bazterturik berriak onartzuz.

Euskal Hiztegi oso eta orokor bat eman behar digu lehenbait lehen Euskaltzaindiak. Hor ez dezake loak har.

Gramatika berri bat ere egiten ari omen dira. Onartu beharra omen dago herrian sartu diren era berriak. Honetan ere premia haundia dugu euskaldunok. Bere aldetik dabil gramatikari bakoitza. Euskaltzaindiak egindako edo onartutako gramatika on bat behar genuke.

Lan gehiegi noski. Hasteko, dirurik ez dauka Euskaltzaindiak. Erabat horretara emandako jenderik ez dauka. Nahi duena egiten du zenbait euskaltzainek herriaren onari bat ere begiratu gabe. Eta honela, Euskaltzaindiaren izenean eginiko lanak, izkutuan gordetzen ditu bakoitzaren izena eta ospea.

Hau guztia egia da. Baina zai gauzkazue euskaltzaleok, euskaltzain agurgarriak! Lanaren nekea jasotzeko zaudete eta ez ohorea.

Lana, langilea, lantegia ITXAROPENA

Lantegitako jauntxo eta nagusiak gogor ari zaizkigu, urte muga honetan, igazkoari begira azterketa sakonik egiten, emakorra ala antzua izan den neur-tzen, irabaziak zenbatzen, aurtengoari begira lanak prestatzen, hobeia izan dadin itxaropenez beterik.

Guk ez dugu irabazpideak zenbatzen lan haundirik, baina langile bezala gure azterketa egin beharrean gaudelakoan gaude.

Langile mugimenduak aldar-te onak eta txarrak ezagutu dit-u historian zehar, gure artean udaberria eta negu hotza eza-gutu izan dituen bezalaxe. Europa mailan lehen gerrate nagusiaren garaian, eta feroxeago jasan izan zuen zatiketan, halako kinka izan bazuen ere, geroztik bere indarra erakusteko egokierarik izan du.

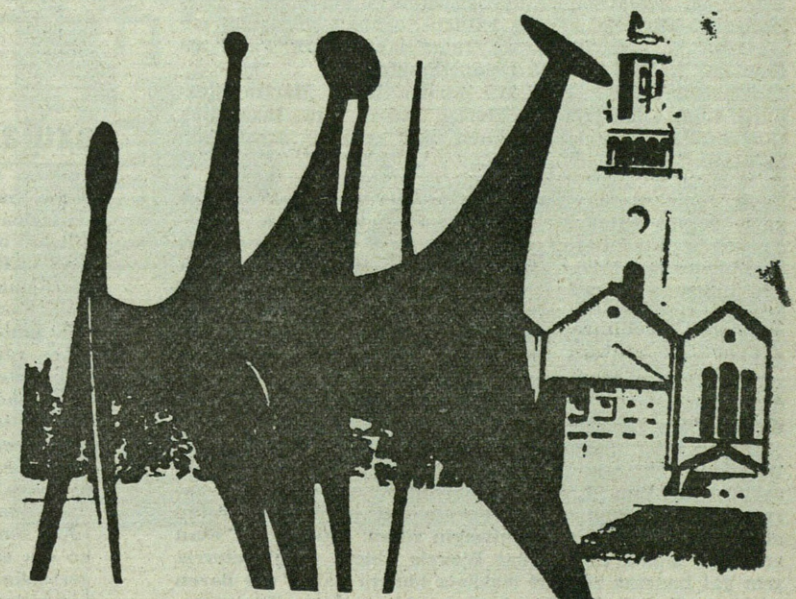
Interesgarria izango litzake nazioz nazio langileriak eman dituen pausoak gogoan hartu ondoren, azterketa bat egitea. Denetik izan baita. Inguruan gertatuak, bestalde, bertakoaren berri jakiteko laguntza onurakorra izan ohi da.

Frantzian LIP delako arazo-arekin izan diren gorabeherak, nazioz gaindi hedatua dagoen kapitalaren aurkako estrategia, sindikatoen gehiago elkartu beharra eta abar, oso interesgarriak izan dira. Baina, auteskuntzetan, adibidez, ezkerrek ez du espero genuen guztia iritsi. Gobernu jendeak bere nagusitasuna erakutsi du.

Halare kanpoan gertatuak ez du guretzat gehiegi balio, bati-pat egoera arras desberdin batetan bizi garelako.

Langilegoa gogoan izanik gure artean ere denetik ezagutu dugu. Han hemenka sortu izan diren eztabaidak, geldiuneak, borrokak, alderdi on batzuk agertarazten dizkigute. Hainbat urtetan lozorroan iraun duen, eta ez da gutxi, kontzientzia, berotu eta indarberritu zaigula dirudi. Gazte askorengan halako jakin nahi bizi bat nabari da. Horixe bera erakusten bait dute langile edo gizarte arazoak mintzatzeko antolatzen diren hitzaldiek. Liburu mailan ere, damurik gehienak erderaz dauzkagun arren, gero eta azalpen, saiakera, informazio lan gehiago argitaratzen da. Badugu historia mailan langilegoaz jabetzeko egokierarik.

Lantegi giroak erakusten duenez, kontzientzia zorroztu egin da. Hori, ongi erabiliaz, onurakorra denik ezin uka. Honenbestez ez dugu egin den guztia ontzat eman nahi, zerorrek ere, besterik gabe, aurre-

rapenaren izenean egiten den guztia bedeinkatzen ez duzun bezalaxe. Hor duzu, oraindik orain, «Yenka» izenburuz idatzitua genuen lana. Demagojia merkerik ere ezagutu bait dugu zenbait lan arazotan. Halare, orobat harturik, igazkoa oso urte ona izan dela emango genuke.

Gurdia nekez ibil daiteke gurgil bakarrerekin. Ardatza batez elkarturik bi gurgil behar dituen antzera, guk ere langile klase kontzientzia beharrezkotzat jotzen dugun arren, ez gaude gurgil bakarrerekin gelditzeko prest, ez bait ginate euskal zalietan luzaroan abantatuko, ez bait ginate urrutira iritsiko.

Bigarren gurgila eskuratuko dugun itsaropenik ez dugu galtzen. Igazkoa langilegoari begira ona dela izan dugu, baina

bildur gaituzue, besterik gabe, horrekin bakarrik konformagaitzak ez diren guzti horiek gogoan izanik.

Betor, bai, betor langile kontzientzia, betor honek eskatzen duen erantzuna, zoritxarrez, halare lanik asko izango dugu eta.

Baina betor, baita ere, tokian tokikoari dagokionez, erantzun-go duen langilea, betor euskal landa barruan sartzeko beharrezkoa dugun gurgila.

Egunetik egunera gauzak argituz doaz. Lehenago lainoan zeuden gauza asko orain eguzkiaren argiak begi bistan ipini dizkigu, ikusi nahi duenak eragotzidurik gabe ikus dezan.

Hasi berria dugun urte honetan, ez dezagula itsaropenik gal.

MIKEL UGALDE

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR
M. Gorostiza

EIBAR
Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amana
Uraui
Urtzar
Siglo XX

ARGIA

Zuzenadaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada Pamplona).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Barruan	350 pezeta
Korreo batasune-tako errietan	400 pezeta
Atzerrietako bes-te errietan	420 pezeta
Aldez	Aurrez gal-detu
Salmetan (ale bakoitza)	8 pezeta

Irakola eta Idazkola:
«Gráficas Navasal»
A. Adoain, 1. IRUÑEA
D. L.: NA. 80-1963

berriak Urtarrilaren 21etik. Otsailaren 15era. arteko lau asteen buruan eratzeko da Bergaran alfabetatze ikastaroa. Honako ikastako hau "Juventudes" delako elkarteak antolatua da, Euskaltzaindiaren ardura eta gidaritzapean.

Ikastaroa lehen-lehen mailan moldatua da, euskara soil-soil dakitelarik, ez irakurtzen eta ez idazten batere ohitua ez direnentzat.

Ikasgaiak hiru motatakoak izanen dira, hau da, testu hautatuen azterketa, gramatika laburra eta Euskal Literaturaren Historia. Horrez gainera, zenbait mintzaldi ere eratzeko da, Aita Villasante, Juan San Martin, Patxi Altuna eta Xabier Leteren laguntzarekin.

Maisuok, aldiz, Jesus M.ª Arrieta, Juan Martin Elexpuru, Lupe Olaberria eta Elortza izanen dira. Ikasaldiok "Juventudes"eko geletan izanen dira, egunero, arratsaldeko 8tan.

● Urtarrilaren 23an. "Euskal Ola Zaharrak" delako gaiaz Joseba Intxausti mintzatuko zaigu Tolosan.

Josebaren hitzaldiaren gioi guztiz joria dugu programari dagokionez behintzat. Joseba Euskal Herriaren historia eta industriagintzan ola zaharrek duten garrantzi eta eragina agertarazten saiatuko da, produktzionaren arazoak aztertuz alde batetik —burdinaren lortzea, mineral banaketa, ola zaharren sorrera, beren moldaketa eta egitura, teknikarik erabilienak, eboluzioa, zenbait ola mota desberdin, etab.—, eta langileria, giza-harremanak, legeria eta foruak, bestetatik.

Arras interesgarri iruditzen zaizkigu era honetako azterketa eta hitzaldiak. Oraindik orain ez da denbora asko, Jose Luis Lizundia adiskideak ola zaharren garrantziak eta munduan zehar euskal burdinolak duten entzute eta ospe handiaz hitzegin zidan. Hain zuzen, esan ere esan zidan, ingeles bat Bizkaia aldera propio etorria zela gai honetaz zenbait ikasketa burutu nahiz, eta haren sorpresa Euskal Herrian bertan hain ardura eta ezagupen guti ikustean.

● Urtarrilaren 4ean. bukatuxea da Iruñean Nafar Diputazioaren ardura eta eragintzapean eratu izan den

● Erabakia da ere Zornotzako Euskal Poesia Lehiaketa, Zornotza deritzan elkarteak berak hamabost urte arteko neska mutilentzat bereziki burutua.

Lehen saria hiru idazlanen artean banatu da. Atzerri-tik etxera (Mikel Garmendia - Ondarrabia), Eguberriak (Aurea Sarasola eta Mari Pili Uartemendia - Erreterria) eta Txistu (J. M. Lete - Isasondo) izenekoak izan dira lehen sarituak.

Honako poesia lehiaketa honetan hogeita hamairu lan bildu omen dira. Mahaiko, berriz, Santiago Onaindia, Andres Etxebarria eta Serapio Ugarte.

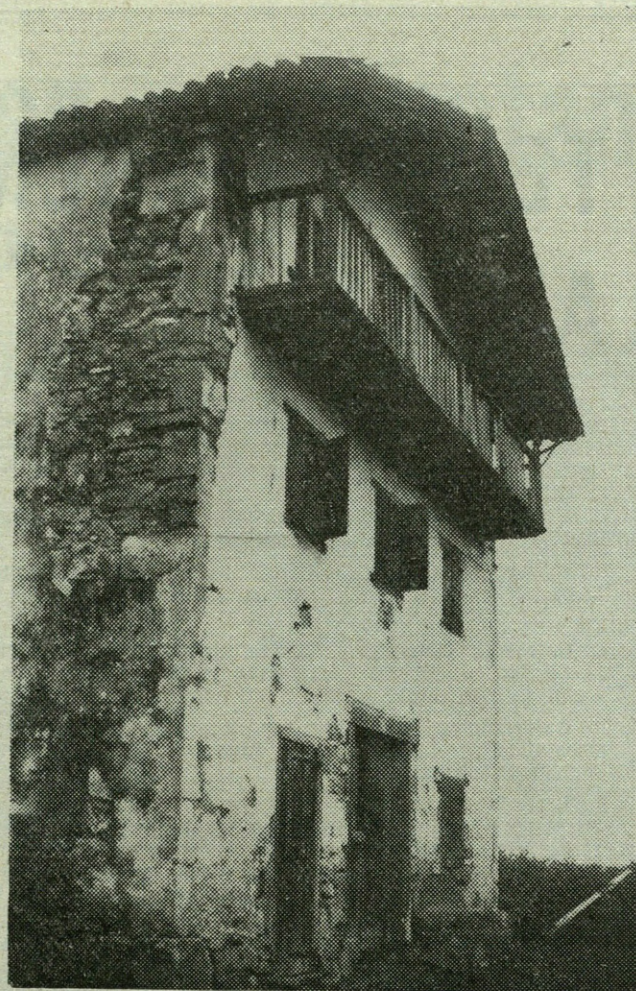
axular etxea

Axular edo Atsular etxea (etxe honetako ate gainean jartzen duenez) eraberritzeko asmotan ari dira Nafarroa aldean. Asmo hau, "Axular-en Hiztegia" delako liburuaren presentazioa zela eta, duela hilabete Iruñean eratu zen biltzar batetan sortu bide zen. Geroztik, DIARIO DE NAVARRA egunkariako euskal orrialdean "Ikusle" delako berri-emaile poliki asko montzatu zaigu arazo honetaz:

Urdazubi-ko herrian oraindik AXULAR izeneko baserria tente dago. Diputazioaren festaldi hontan baserriaren jabea zagoen. Ez al da gauza posible AXULAR haundia- ren sortetxea, bera sortu zen baserria, gure Diputazioak, ahal bada, bereganatu, ongi eta yayoki konpondu eta eraberritzea? Edo, bere aurrekaldean behintzat, arrilanda batean, PEDRO DAGERRE ETA AZPILIKUETA "AXULAR" zena etxe hartan sortu zela euskaraz esanaz paratzea?

Orduan Nafarroak, eta Euskal Herri osoak ere, AXULAR zenak merezi duen oroimen eta omenaldi berebizi-ko eta egundokoa egingo lioke, eta denok pozik eta alai geratuko ginake ikusirik Nafarroa oraindik ere bere euskal bideari jarraitzen zaiolako.

● Dakigunez, bestalde, hitz goxoak ezezik, funtsezko asmorik ere aurrera doakigu, eta Juan San Martinek zenbait nafar diputaturi esan zionez, Ormaiztegin Zumala-

Urdazubiko Axular Etxea

de guipuzcoanidad" aipatu zen. Beraz, dirudienez, laboratoriozko Vardulia honetan, izenak gaztelaniaz edo —euskaraz badira— giputzak izan behar dute Hori da hori "atxikiak" izatea.

Muga handiegia edo txikiagia, antza. Tartekorik ez bide dago...

● Era berean, aipagarri ere, aldizkari berebirean Felix M.ª Ugarte eskaintzen digun euskal izenen zerrenda, Oñatiko XV, XVI eta XVII mendeetako artxiboetatik jaso eta bilduak.

Izenen batzuk izen soilak dira, eta beste batzuk, ordea, bikoitzak edo konposatuak. Lehen sailean eta gizakume izenak dagokienez, OCHOA, HURDIN, PERUCHO (Pero), URTUNO eta ANSO dirateke aipagarrienak. Eta bikoitzak, aldiz, JUAN ARIN, JUAN GABON, JUAN GORRI, PEDRO BALTZA eta MIN (Martin) ZURI.

Emakumeenak, berriz, AROSA, OCHANDA, GABON, URDIN, JORDANA, DOMECA, ANDREA, ARIN, URSOLA, USOA etab. alde batetik, eta ANDRA ZURI eta MRI GABON bestetatik.

Jakingarri, bestalde, gizakumezko Miquel (e) eta Lope izenetatik emakumeen Miqueleiza eta Lopeiza sortzen direla. Era berean, harrigarri edo, ARANTZAZU izenik ez dela Oñatin agertzen, eta bai, aldiz, ESTIBALIZ... baina gizakume izen bezalaxe.

bizkaiko berri

zan, dagoen leizea, mundu-Bizkaiko sartaldean, Karran-ko lurazpiko gelarik hadiena bezala onartu berri du Nazioarteko Espeologilari Elkarteak. Honako leize hau 355 m. sakon da.

● "Boletín Oficial" delakoan azaltzen denez, Berri-tua eta Ondarroa herriek udaletxe bakar bat osatuko dute aurrerantzean. Ondarrutarrei dagokienez behintzat, aspalditxoko asmoa zen hau. Azkenean handiak txikia jan. Biontzat onuragarri izan dadila.

● Bilboko egunkari batetan irakurtzen ahal dugunez, Gabon giroan ebaki diren ehun arboletatik, berrogeita hamar inguru ezkutuan eta lapurretan ebaki omen dira. Baserriarrak erraz haserretzen direla eta gero...

● Durangoko Azokaren inguruan jakin genuen Aita Onaindiak "Lauaxetaz" moldatzen ziharduaren liburuaz. Orain esan digutenez, berriz, uda aurretik argitaratuko omen du.

● Xanti Urzelai mallabiar gaztearen bisita izan dugu. E. Txarrukak —mallabiarra hau ere— Mallabiako bertako Berano-nausi hauzoan dagoen "Bizkaya-ren Auzko-ikastolaren" berri eman zigun orain dela hamabost egun. Xantik esan digunez, berriz, Ermua inguruko Eitza (Zaldibar) hauzoan ere, ba omen da beste "auzo-ikastola" bat. Horra ba zaspigarrena!

● Bisitak aipatzen hasiak garenez, ezin ahaztu bi markinarren bisita estimagarria. Zenbait hitzaldi antolatu nahian, hona non etorri zaizkigun nolabaiteko kontseilu bila.

Iritziak iritzi, edozein modutan baliagarriena zera da, zerbaiten nahian eta asmotan ari direla Markinan ere, eta berri honek erabat poztutzen gaitu.

Bizkaia lozorroan ikusten dugu. Hainbat eta hainbat herri euskaldun eta euskaltzale, eta mugimendurik ez da, ordea, guti baino azalarazten. Ez dute Bizkaian, egia esan, erraztasun handirik. Hala ere, aukera guztiak urratzen ahal dira? Herri bat baino gehiago ez ote dugu eragile premian?

AMATINO

ZENBAT GARA

Uda Ikastaroa. Uda Ikastaro hau —izenak berak dioenez— udan eratu zen, noski, uztailaren 16tik. abuztuaren 11ra. arteko hilabete eskasaren buruan.

Ikastaro honetan parte hartu zuten berrogeita hemezortzi ikasleei agiri bat eman zitzaizen ikastaroa amaitzean, eta Diputazioaren Irakasle Titulua lortu ahal izateko etsamina Errege inguruko egun hautarako utzi zen.

● Otsailaren 3an. bere lehen aurkezpena egingen du Eibarren Jon Bergaretxe kantari berriak.

Jonek —Eibarko bertako seme— hamazazpi urte baino ez ditu, eta bere lehen kanta saio honetan Benito Lertxundi oriotarra izanen du aparteko laguntzaile.

Oso oker ez bagaude, honako kanta saio hau hirugarrenez pogramatua da, eta baldin aurreko bietan gertatua berriro ere gertatzen ez bada, otsailaren lehen igandean eratu da, arratsaldeko 6tan., S.C.R. Arrateko aretoan.

hainbat sariketa

Vicente Goikoetxea delako Musika Arabar Elkarteak 1974 GURIDI SARIA prestatu berri du. Musika lanok koru eta sinfonia mailan burutuak beharko dute izan, euskal suite gisa, gutienez lau alditan, hoitako bi "minue" eta "ezpatadantza" eraz nahi-ta nahi ez.

Saria 200.000,— ptakoa. izanen da, edonork parte hartu ahal izanen du, eta azken epea ekainaren 15ean. amaituko da. Lanok bidaltzeko zuzenbidea, berriz, Fray Francisco, 8 - Gasteiz.

● Urtarrilaren 27an., arratsaldeko 4,30etan., Bizkaiko XX Jotari Txapelketa eratzeko da Berrizen. Lehen saria 6.000,— ptakoa. izanen da.

● Leku berean eratu zen Errege egunez, Euskal Herriko VII Jotari Gazteen Txapelketa, hamalau urte arteko gaztetxoentzat propio eratua.

Mahaiko, Felix Bikandi, Rafael Iturralde eta Joxe Mari Zarrabeitia. Txapeldun, Ondarroako -Etxebarria -Uribe bikotea.

● Xabier Agirre Unamunok Bergaran eratua zen euskal idazlehiaketa irabazi du.

karregiren etxearekin eta Zumarragan Legazpirenarekin egina den gauza antzerakoren bat egin zitekeen Urdazubiko Axular etxearekin ere.

Iruñean bertan aipatu zenez, etxea, batz bestea, nahiko egoera on samarrean omen dago. Teilatua behintzat guztiz ondo, eta, agian, eskasen, ezker eskuineko hormak. Baina San Martinek zuenez, orain arte zutik iraun duena zutik jarraitaztea ez da gaur egun batere zail.

Etxe barruari dagokionez, berriz, eta Joakin Irizar arkitekto bergararrak lehen aipatu etxe bi hoitan egin bezala, beheko geletan laborantzako tresna eta erremitten erakusketa bat egin zitekeen, eta goi aldean, berriz, Urdazubi inguruko euskal muelle zaharren museo bat. Hau guzti hau, jakina, Axular idazlearen beraren omenez egin daitekeenaz gainera, noski.

Edozein modutan, Euskaltzaindiak erabaki berri duenez, bere hileroko biltzarra Urdazubiko ospatuko da hurrengo abuztuan, Axularren omenez Nafar Diputazioar eratu duen programaren barruan. Ea ba ordurako gauza zehatzagorik jakin ahal dugun.

eurkal izenak

Joan zen astean esan bezala, debekatze berri bat dela eta, ENEKO izena gaurkotatuz jantzi zaigu berriro ere. Hau dela eta, R.S.V.A.P. delakoaren boletinean argitara eman diren bi artikuluekin ezin aipagarriagoak iruditzen zaizkigu.

● Lehena, Juan San Martinek egina da, eta ENEKO izenaren gipuzkoartasuna frogatu asmoz burutua hain zuzen, jende askok uste bait du ENEKO izenekorik Nafarroan baizik ez dela oraintsu arte izan.

Zeregin honetan ahalegintzen zaigu Euskaltzaindiko idazkaria, eta J. Zumalderen Historia de Oñate (Donostia, 1957) delakoaz baliatuz, XII mendeko agiri batetan azaltzen diren sei Eneco agertarazten dizkigu, bai eta, patronimiko gisa, Enecos beste sei ere.

XII mendeko azalpen hautaz gainera, XIV mendekorik ere bada San Martinen lan honetan, bai eta izenari berari buruz zenbait azterketa eta aipamen ere.

Artikulu hau aukeran datorkigu, zeren ENEKO-ren lehen debekatzea erakari zuen Tolosako hauzi famatu hartan, beste zenbait arrazoiren artean ENEKO-ren "falta

Diagnostiko batiz buruz

Izveztia kazetak zera iragarri digu duela iragan astean: Kapitalisten irabazi handien aroa bukatua omen dela. Hau honela balitz, hots, egia balitz, kapitalismoaren azkena eta fingaixtoa izango litzake.

Kapitalaren irabazpideak hersten badira eta etekiak eskasten, bistan dago nehorik ere ez duela gehiago inbersiorik egingen eta, horrela, kapitalismoa, sistema bezala, akitu eta itotzera dohake. Pentsaketa eta arrazoiketa handirik egin beharrik ez dago, noski, "gauzak horrelatsu gertatuko lirakeela" ikusteko.

Marxek —Adan Smith eta Dabid Rikardoren ondoren— garbi aski esan zigun, ezen plusbalioa eta kapitalaren erlazioa (honela agertuko duguna: $p/w + k'$) nahi-ta-ez beheratzen joan behar zuela kapitalismoaren hazkundearekin batera, eta bide horretatik egunen batetan jasan ezinezko sinkope eta alditxarrak eratziko zuela behin betiko sistema kapitalista.

Petroleoa eta lehengai guziak garestitu dira eta aurreruntz are garestiago izango direlarik, "kapital iraunkorraren" kostua goititu egingo da eta ondorio, zera izango da, hots, irabazpenaren behetitzea. Eman dugun formularen, (hau da: $p/w + k'$) k' kapital iraunkorraren kostua da. Marxek darabilen kategorian, "K", Kapital iraunkorraren stock da, eta Marxek kapital iraunkorraren parte egiten du lehengai ere. Tresneria bakarrik ez da, beraz, "Kapital iraunkor" Marxentzat.

Lehengaiak, esaterako petroleoa, garestitzeak, K' , hots, kapital iraunkorraren kostua handiagotzen du, eta orobat irabaziak nehartzen.

Arrazobide hau dago Izveztia-ren esanean, kapitalismoaren irabazi handien aroa bukatu dela dihonean.

Nehorik ez luke ukatuko, petroleoaren krisia dela medio, industria kapitalistak hertsialdia iragan beharko duela. Izveztia dioena, ordea, ze adieratan hartu behar da? Kapitalismo guziak ondamendi bideetan abiatuak direla? Adiera honetan, ez dirudi egiaren baliorik duenik. Izan ere Europak eta Japonen agitz gehiago sofritu beharko bait dute petroleoaren garestitzea, ezen ez USA-ko industriak eta ekonomiak.

Akats hau ageri zaio beraz, lehenik, Izveztia-ren igerpenari, hots, bere epaia jeneralegia dela, eta jeneraltasun gehiegizkoaren erruan erortzen dela.

Bestalde; badirudi Izveztia-ren diagnostikoak irtenbiderik ez dioela ikusten "Kapitalismoaren krisi guzizko" honi. Hori honela balitz, aipatu kazetaren kritikak esanahi sakonagoa gordeko luke. Hitz gutitan ager dezadan esanaren sakonera hori.

Lehengain garestitzea edo, bestela esan k' -ren goratzea nolaz kontrastatu ahal daiteke? Kontuan eduki lehengaiak "kapital iraunkorraren" parte bat baizik ez direla. Hain zuzen "tresneria" dei genezaioko kapital iraunkorraren parte nagusien eta handienari.

Beraz, kapital-kostuan, lehengaiak ez ezik tresneria ere guziz kontutan hartu behar da. Tresneria, halabaita, beti aurrera eta beti hobegotzen doha. Eta aurregoak, eskuarki, "emankortasuna" gehiago airtza ohi du, "Kostua" baiño. Ez hori bakarrik, tresneria berriaren medioz, teknologiararen indarrez eta ikertzenaren argiz, "lehengai" berriak ediren egiten dira. Gaurko kasuan, munduko kazeta guzien lehen orrialdeetan, "enerjiaren iturburu berrien" hauzia dabil aireetan. Ikertzenari eta teknikeri esker iturburu berriak jaioko diren zalantzarik ez dago. Beraz, azterketa "dinamikoak" zalantzatan lagartzen du Izveztia-ren diagnostiko biribila. Guziz "estatikoak" dakust diagnostikoa, hots, beste faktoreak, eta nagusiki "aurrerago teknologikoa", blokatuak eta gelditu harturik egindako azterketa dirudi. Ez dugu ahanzi behar, Marx-entzat teknologiararen aurrerapena dela hazkundearen eragile eta mugierazle nagusia.

Uste dut, beraz, Marxen eredu osoagoki erabilliaz, Izveztia egin duen azterketa eta diagnostikoa baino, sakonagoa eta zabalagoa egin daitekeela, kapitalismoaren etorkizunari buruz.

G. ANSOLA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean Iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo-ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

Donosti-Currerki-Kutxa

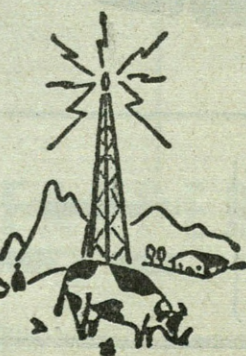
EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
surreratzea

Baserri, lur-tresnak ta aber
Torelavega'ko Perla Joan
etorriak

Baserriaren alde

ONU ZERBAIT BADA

Arabe eta juduen arteko guduak Europaren anulezia erakutsi duen bezelaxe, ONU erakundea, munduko arazoak zuzentzeko, ahula baina baita beharrezkoa dela ere erakutsi digu.

Egia esan eta denok dakigun bezala, gudua gelditzeko eragina izan dutenak bi Aundi-Maundiak izan dira, alegia, Ipar Amerikako Estatu Elkartuak eta Rusia, batez ere, egin-kizun horretan, aintzindaritza Kissinger jaunak izanik. Arazoa konpontzen, ONUK ez du aragile bezala jokatzetik izan, argi eta garbi, modurik eta indarrik ez duelako.

Munduko estadiuek osatzen duten erakunde edo elkarte bat izango litzakeela biderik eta modurik egokiena, mundu osoari eragiten dien gertakariak konpondu eta zuzentzeko, denek aitortzen duten gauza da. Erakunde hori badago eta ONU da, ain zuzen. Baina zoritxarrez, itzez edo mingainez ala aitortu arren, erakunde honi ez zaio bere egin-kizuna betetzeko tresnarik eman. Eta nolabait hor dihardu.

Alaz ere ONU beharrezko da. Horixe erakusten digute azkeneko gertakariak. Bi Aundi-Maundien artean gauza konpondu arren, konponketa horrek lege indarra izateko ONUren babesaren beharra izan du. ONUko Seguritate Aholku batzordeak bakarrik bai dezake, izan ere, horrelako gauzarik erabaki. Hori egin dezakeen erakunde bakarra ONU da. Besterik ez da.

Bestalde, guduen geldiene irris-tagari honi eltze, ONUko gudarostearen beharra izan da. Gaurko, gudaroste hori nahiko tipia eta ahula da, baina indartu daitekeena, duela gutiz gero, estatu guzien di-du laguntzaz osatutakoa dela gogor-ratzen bagara. Gudaroste hau, Gine-brako eztabaidan parte artuko du-tenentzat izan daiteke garrantzia bat eta horrela bere garrantzia aunditu daiteke.

Azkenik, Onuren beharra ikusten da, Ginebran, eztabaidako mahaian zuzendari Waldheim jauna, Onuko burua, delako. Eztabaida horiek ez dira Onuren babesean antolatuta eta gutiagorik ere. Kissinger jauna izan da antolatzailea. Alaz ere antolake-ta horretan Waldheim-en beharra izan da.

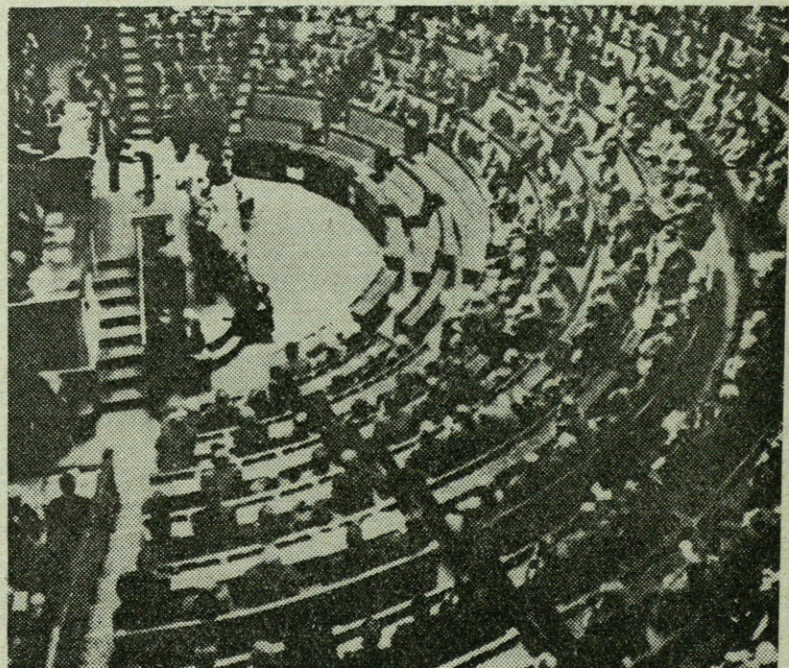
Eztabaida horietatik zer aterako den jakitea ez da arraza. Waldheim jaunak zer egingo duen ere ez da-kigu, nahiz eta eragile izateko mo-du guti izan. Baina mahai horretatik aterako denak, gero ONUren ba-besa edo onespina beharko du, le-ge indarra izatea nahi bada behin-tzat.

Behin eta berriz ikusten den be-zala ONUren garrantzia aundia da. Itxurak gordetzeko bakarrik bada ere Aundi-Maundiek ere beharra du-te. ONU ahuia da baina baita be-harrezko ere.

Ahulezia horren errua bere bar-rutiko estadiuetan datza. Estadiuen elkarte bat denez gero ONUren ekintza ezin daiteke bere batzarki-deen eraginaren ondorio bat beste-rik izan. Orain arte behintzat ala izan da.

Ekintza horien proposamena edo azalpena eta ekintza horien burut-zea, gero artu duen estadiuen eskue-tan datza, alegia, estatu ho-rrek eratu duena aurrera eramate-ko diplomazia modua eta indarra duen neurrian. Hori garbi ikusten da Arabe eta Juduen arteko borro-kan.

Bi Aundi-Maundiek, ONUko Segu-ritate Aholku batzordeari beren kon-ponketa azaldu ziotenean, batzar-kideek zerbaite esateko modua eta baita eragiteko ere bazuten. Baina, horixe gertatu zuten, alegia, bi Aundi-Maundien konponketari «Amen, amen», esan beharra izan zutela. Zer egin zezaketeen, izan ere. Gudua gelditzeko eta konpon-keta batera iristerazteko modurik ba al zuten beste estadiuek? Ez eta pentsatu ere. Orduan zertarako aldetak azaldu, gero aurrera era-

ONU ahula da baina beharrezkoa

man eta burutzeko modurik ez ba-dago?

ONUko Batzar nagusietan gauza asko erabakitzen da. Irugarren mun-duko estadiuek maioria dute. Horre-gatik estatu horiek nahi izaten di-tuzten arazoak eztabaidatzen eta gero erabakiak artzen dira, asko-tan behintzat. Baina erabaki horiek ezerezean gelditzen dira. Indarrik ez dutelako, izan ere, gauzak au-rrera eramateko.

Baina, gauza besterik izango li-tzake eta ONUk bi Aundi-Maundien morrontzapeetik aterako litzake, Eu-ropa Elkartuak beste modu batez jokatu balitza. Azken urte hautan eta batez ere iaz, garbi ikusi da Eu-roparen itzala ezer gauza tipia dela.

Europa elkarturik, politika bat iza-nik azalduko balitza ONUren barru-tian eta irugarren munduko denekin

ez bada ere, estatu askorekin el-karturik jokatu balitza, ONUren arrakasta besterik izango litzake eta Europaren eragina zar esanik ez.

ONU ezin tresna ohea duke Eu-ropak. Baina Europak nahi al du? Europak politika bat izateko modu-rik ba al du? Bere barrutiko esta-duen artean ez al dago borroka ge-hiegi? Interes berdinak al dituzte?

Are eta gehiago, Europa elkartua osatzen duten estadiuek elkarri bai-no gehiago eza al dagoz Ipar Ame-rikaren interessei loturik? Nahiz eta une batzutan zalaparta pixka bat atera zergatik makurtzen dira gero Ipar Amerikako Estatu Elkartuen esanetara? Petrolio dela eta Nixo-nek egin duen proposamen horri nola erantzuten dien ikusiko dugu.

J. ELUSTONDO

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'ezu

ATOMIZADO LAGARTO — Jabola erabili! beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — Jabola bear dezu eros!

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

JABON LAGARTO!

Ezker eskuin: formalki aztertuta (IV)

Zeharbide luzetan ibili naiz. Baina gogoeta guziok, ezker/eskuinik ba al dagoen galde-tzeko hirugarren modu batetara garamazkite zuzen-zuzen, eta iadanik galdera hortara helduak gaituzu:

EZKERRA ETORKIZUN BEZALA

Hirugarren modu honetan ere galde daiteke, gaur oraino eskuinik eta ezkerrik ba al dagoen: alegia, dau-den eskuinak eta ezkerrik benetakoak ote diren begi-ratzeko. Frantzian, adibidez, sozialistak eta komunis-tak ezkertiar bezala dabilta. Eta halaxe ez da falta, Frantzian ezkerrik ez dagoela, eta ahalegin biziz "be-netako ezkerria" sortzen hasi dela dionik.

Norbaiti iruditzen baldin bazaio, dagoen ezkerrek bere funtziorik ez duela betetzen, laster irudituko zaio, ezkerrik batere ez dagoela. Marxen egunetan ere ba-zeuden ezkerrek eta eskuinak. Baina (Marxen ustez) esker haiek ez zieten problemek nahiko radikal eta sakon heltzen. Ez zitzaizkien benetako problemen be-netako sustraiei atxikitzen. Eta, berez, Marxek egia zuzen-zuzenean, eskuinaren eta ezkerren axolarik gabe, bilatu behar zela, esaten zuen. Ezker eta eskuin-etatik kanpora jartzen zuen egia, baita bere burua ere.

Eta ez nuke horobil-borobil baieztatuko, baina sus-moa badut: Euskal Herrian ere, sentidu hortan, orain-dik (edo iadanik, gehiago) ezkerrik ez dagoela. Ez-kerria oraindik sortzen eta forma hartzen ari dela.

Sortzen ari den ezker honetaz, Enkelsék Alemani-ko Alderdi Sozialistari buruz esandako hitzak buru-ratzen zaizkit: "Baina egiazko potentzia bat bihur-zedin, lehenbiziko kondizioa hauxe zen: lortu berri-zuzen batasun hura arriskutan ez ipintzea". Ondo ira-kurririk, han esan nahi du: gure ezkerrek, potentzia bat izateko, irabazi dituen gauzatxoak atzera gaitze-rik ez dadukala, ez arriskutan jartzerik, eta batasuna bilatzera jo beharra dadukala, indar guziekin: "indar guzti hau denon etsaiaren kontra erabiltzeko".

EZKERRA TA TOTALISMOAREN TANKERA EZBERDINAK

Beraz, niri agiri zaidanez, ezkerrik badagoela baino gehiago, ezker bat erretzen eta burutzen ari dela, esan beharko genuke apika. Gerra ondoko gizartea materia nahasi baten antzera begira daiteke, formarik gabe-ko orearen modura: materia hortatik piskana-piska-na ezker berria sortzen eta garatzen ari da. Eskuina askoz geroago hasi eta askoz azkarrako burutu da (bururik gabe-edo, "burutu" bait da, izan ere).

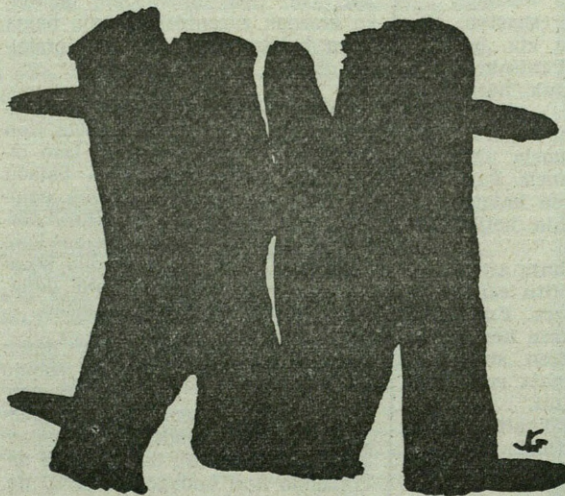
Ezkerriari, berriz, batzutan zapaburu (xalburu (apo-txali) baten antza hartzen zaio: buru haundia eta gorputzik apenas.

Baina ez gaitzezen engaina: ekintzaleen eta inte-lektualen arteko harreman nahaskuak ez dira gure zorigaitzen iturburu bakarra. Eta garrantzitsuena ere. Dударик gabe, harreman horiek zuzenagoak izan bali-ra (hau da: zuzenagoak izaterik izan balute) aspaldi konponduta edukiko genituen beste buruhauste hauk. Ekintzaleak eta "ideologoak" batuagorik ibili izan ba-lira, alegia. Nolanahita ere, ezkerren formaziorako arazorik latzena totalismoari eman behar litzaiokeen tankera ari da gertatzen.

Mogimendu honek hasiera-hasieratik zedukan hel-burua bi zatitan erdibitzen da behin eta berriro: Eus-kal Herriaren gaitzen ardurak eta langileekikoa, elka-rren kontrario gertatzen ari zaizkigu behin eta berri-z. Gure problemak analogiak eta ikasbideak milaka ekar-genitzazke, noski: Vietnam ala Irlanda, Bangla Desh ala Kurdistan, Ginea ala Angola. Sorterri sozialista bat helburutzat duten askatasun mogimendu guzie-tan daude, aberriaren askatasuna gehiago azpimar-katzen duten batzuk, eta sozialismoaren alderdia ge-hiago azpimarkatzen duten beste batzuk. Eta dife-rentzia horiek ez dira mahaiepean ezkututzen, batasu-na lortzeko: baina kasu guzi horietan lortu egin da batasuna, diferentzien gainetik. Ifarreko Vietnamen bertan, Giap jenerala "abertzaleetako" da. Eta gauza jakina da, bere lankide ta burkideen artean bertan "kontrario" oso gogorak daduzkala horregatixe. Bai-na gure artean ohi dena baino zentzudunagoak ere bai, inondik ere: ez dira behintzat diferentzia horie-tan galtzen.

Nolatan gabilta gu, berriz, beti bikoiztasun ar-tean: nazionalismo/interna ionalismo, nazio/klase, etc.?

Etsitzekoa ere bada askotan: krisi batetatik irten orduko begi bietaraino hurrengoan sarturik gaudela,

gaitzaldiz ta ekaitzik ekaitz zealdoka goazela, ikustea. Ia urtero edo bi urtez behin ezbehar haundiren bat. hau ez dago konprenitzerik, "ezker berriaren" ezaug-arri bereziena kontuan hartu gabe: herritasunaren problemak, eta langile klaseenak (proletario, nekaza-ri, arrantzale, ta beste zernahi izan) burruka batetan bateratzea. Xede honen berezko zailtasunaz nahikoa idatzi izan da, eta ez naiz hortan sartuko.

Baina badago, xedearen beraren kanpotik xede hori biziki zailtzen duen arrazoi inportante bat ere. Ez dago ahazterik, mogimendu hau lehendik bestek okupaturiko lurretan ernea dugula: bazegoen han "ko-munismoari" errezeloz eta gaitzerizkoaz begiratzen zion norbait, eta "txobinismoari" begi berdin-berdinekin begiratzen zion beste bat halaber. Biok sentitzen zi-renberen domeinuetan jaun eta jabe. Bakoitzak bere eskualdea zedukan. Hazaldi berriaren ezker berriak, aldiz, hauen bion antinomia gairiditu nahi luke (be-raz, biok ukatzen ditu eta sintesi bat bilatzen du). Biok sentitzen dira mogimendu honek mehatxaturik, harrapatutik. Eta biok arriskuan jartzen dute mogi-mendu hau: biek nahi lukete bereganatu eta kolko-ratu. Arriskua berebizikoa da, noski, mogimendu hau bere oinen gainean ongi finkatu arte.

Honek egiten du hain zaila, totalismoari (edo ideo-logiari) tankera garbi eta zehatzik aurkitzea. Gehie-netan formula soil, biluz batetan gelditu behar izaten da: bai hau eta bai hori, nahi dugu guk. Baina hau eta hori herria, klaseak) nola bat egin, zehazkiago esplikatzen hasi orduko, deabru denak hasten dira dantzian.

Izan ere, ideologiari kasu bakoitzean "de fakto" ematen zaion tankera, funtzionala da: politika jak-i-nen baten funtzioetan dago. Eta horrek sortzen du, gure artean esplikazio ideologikoei berehalaxe ema-ten zaian karakter bikoitza. Esplikazio horiek espli-kazio ideologiko huts bezala ikusten dituenak, gehiene-tan ezin ezer konprenitu izaten du. Denek arrazoi dutela, iruditzen zaio. Eta ezin konprenitu izaten du, nondik nora sortzen diren halako eztabaida gogorak eta ezinikusiak. Azken funtsean gorabehera sujetibo eta pertsonal hutsak ez ote dire, gero, eztabaida guzi horiek?

Ez, ez eta ez inolaz ere. Egia da, gizonok aspaldi ikasi genuela, nolanahiko ideologiak eginez ere, beti ideologia "onak" egiten, eta beti "egia" predikatzen. Astakeriarik haundienei ere ez zaie sekula ideologia "onik" eta "egia" predikurik faltatzen. Ideologia ta egia, ordea, ez noki eta ez txarrik dira berez: eza-gugai hutsak dira. Eta balio, indartzen eta zuzen-tzen duten estrategiak ekintzak, haina balio dute. He-rri-eritzia zentsurapean lotzen duenak, "egia" dio, be-netako eritzi librerik ez dagoela, eta manipulazioak gertatzen direla, etab., esanez. Grezian eta Portuga-len honela argudiatzen bait dute. Egia hori zertarako erabiltzen den, ikusi behar da, ba. Era berean, lite-ratura hutsaren edo "l'art pour l'art"-en teoria, esa-terako, progresista da gaurko Sobiet Batasunaren; eta erreazionarioa Portugalen. Edo larriago: arrazis-mo beltza, aurrerakoia eta iraultzagilea da USA-n (zer: arrazismo beltzik badagoela aitortzeko, ikaratu egingo ote gara?) eta arrazismo zuria erreazionarioa da hantxe bertan. Itsusiak biak dira, zein baino itu-si-ago. Eta anakronikoak, etab. Beharbada arrazismo beltzak forma primitiboagoak ere badaduzka zuriak baino "zuriok" "zuriagoak" gara!): Black is beautiful... Baina abstraktukeria galantegia litzake, biok ber-dintzea.

Hauxe da gure problema, ta hauxe da, gure proble-ma hain iluna ta nahasia bihurtzen duena ere. Gure "mitoak" kritikatu behar direla? Bai, jauna: zergatik ez? Pedagogia liberatzailea sartu behar dugula ikas-toletan? Zeharo konforme. Langileria askatu behar dela, eta ez duela zer ikusirik, haren zapaltzaileak eus-kaldunak ala batusi diren? Amen Jesus. Predikatzen hasiez gero, zeinek ez du "egia" predikatuko ba...? Umeak nola hezi erabakitzeke, gurasoei dagokiela az-keneko hitza? Bidezkoa dirudi horrek. Batzuek ikas-tolak "aprobetxatu" nahi dituztela? Bai, noski. Herri bat garela? Halakotzat gaduzkate batik-bat. Hizkuntza izugarriko balio kulturala ta soziala dela, herriaren azougarri inportanteenetakoa, etab.? Herriek aske ta beren eskuko izan behar dutela? Herri guziek dutela, beren gobernutarako tresna politikoen jabe izateko es-kubide? Azken fineko zapalketak ekonomian duela ardatza...? Dena "egia", eta dena deuseztarako egia. Edo-ta dena "gezurra", segun zertarako erabiltzen den.

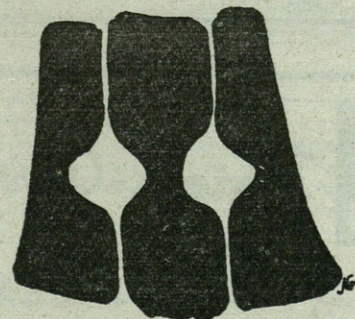
Hemen ere egia da, praktiak esplikatzen duela tea-ria, egiteak pentsatzea.

Eta halaxe egin ohi da. Praktiarekin, ordea, ez dago baten edo besteren ekintza entenitzerik, eta bai, azken finean, desarroilo historikoa bera. "X" talde-takoak liberalagoak direla besteak baino? Hurren-go taldekoak fanatiko batzuk diruditelat? Harako bes-tekoak señorito hutsak direla? Beste halakori burge-sek pagatzen diotela? Eta zer? Baliteke, proletargoaz asko mintzo dena, gero poesiak egiten jardutea, su-kaldeko beroan, edo igual arkeologoa izatea, edo bur-geskume señorito bat izatea ere. Eta baliteke, aberriaz asko mintzo dena, floklorista bat, txinbeleta biltzai-leren bat, edo atzerritarra, edo proletario izatea ere. Hau da, beren teoria eta beren praktia zeharo bi mundu diferentetakoak izatea. Baina horrek ez du as-ko esan nahi (interesik gabekoa denik esan gabe. Bai-na bai, eman ohi diogun baino inportantzia gutiago duela, esanez: bere lekuan du horrek interesik). Hau ere ez dago pertsonalizterik: gonparazio baterako, Garatek, nire ustez, Marxekin egin zuen bezala. Teo-ria bat eta praktia bat elkarrekin neurtu nahi ba-dira, mogimendua ta prozesu historikoa eta berauen reflexioa bakarrik neur daitezke. Errealidades sozial-historikoa eta berauei dagozkien ideiak neurtu behar dira elkarrekin, eta ez predikaren praktia (indibidual-ki) ta errealidades sozial-politikoari buruzko beren er-itziak. "Egizute predikatzen dizuetena, ta ez heurek dagitena".

Euskal Herrian, antinomia historiko bat gairiditu nahiez sortu den ezker berriaren sustraia, erreali-da-deko bikoiztasun sozial eta politikoa hura baldin bada, bikoiztasun hura aintzakotzat hartzen eta espres-a-tzen ez duten teoria denak, atzera lehenagoko anti-nomiara itzultzen dira. Eta bestela guziz aintzakoak eta "egiazkoak" balira ere, eta gaurko burrukek era-gindako estremismo bezala konprenigarriak izango ba-lira ere, funtsean berdintsu da: edozergatik izanda ere, bi puntu haietakoren bat ahazten (?) duena, ez-ker berri honen hasiera-aurrera itzuli; antinomiaren fasera. Honek ez ditu halako teoriak ipso facto deska-lifikatzen, noski: baina bistan dago, halakoarentzat, euskal ezker berriaren helburu dobleak bidegabeko agertu behar duela. Eta berdin aldrebes: ezker be-rriak, berak burrukatzen dituen Alderdi antinomiko haietakoren baten laguntzaile bezala ikusiko duela hura. Izan ere, ez bait dago ahazterik, indar haiek ez daudela lotan.

Beraz, ideologiari ematen zaion tankera konkretua, beti izan daiteke "egiazkoa" ta zuzena. Baina haren aurrean hauxe da egin beharrezko galdera: orain eta hemen, zein politikari zerbitzen dio? Ideiari onenek izan bait lezakete arrakastarik txarreana. Morala ta politika ez dira inolaz ere gauza berbera, baina badute zerikusirik: moralak ere "politikoa" izan beharra da-duka, eta alderantziz.

JOXE AZURMENDI

ESTABLECIMIENTOS FERRITERIA
Estetaran
 DONOSTIA
 BERNI - SALGAIK
 Urbieta, 25

ELECTRODOMESTICOS
 IFXERAKO ELEKTRO-
 TRESNAK
 Urbieta, 27 - Isabel II, 2

RAILITE
 LEGEZKO
 ZABALTXAILLEA
 Aldaenosa, 4

Urretxakidak
 44300 ta 426707

ZINE

Italiarren haunditasuna

«Izertia gorputzari bezala dago neorrealismoa gaurkotasunari atxikia. Ez dakit zein bidetarik abiatuko den neorrealismoa. Ezta berak kutsatutako gizarte berriaren etorkizuna ere zer nolakoa izango den».

Hitz hauek esanaz bukatu zuen Zavattini-k 1953.ean Parma-n egindako batzarra, neorrealismoa eta Italiako zinegoera ahula aztertuz. Zineko «divo» eta azterlaritza ofizialaren aurkako burruka hasi zen orduan.

Mugimendu bezala hartuz gero, egindako filmengatik baino sortu dituen gizonengatik du garrantzi gehiago.

Horieta gizon batzu eta beren lanak aipatzeari ekin nahi nioke. Federico Fellini eta Michelangelo Antonioni ditugu 1953 urtetik lanetan trebeki ari zaizkigunak. «I Vitelloni» egin zuen Fellini-n orduan, negu partean «jauntxo alferrak» itsas ertzean zeramaten bizimodua gaitzat harturik. Karikatura era darabil egileak. ikuslek pertsonaiez hobeto jabe daitezten.

Gaia erraza izan arren, garbi agertzen du Fellini-k nortasuna. 1954.ean, «La Strada» burutu zuen. Olerkiz betetako ipuina egitea lortu zuen, Zamparò (Anthony Quinn) eta Gelsomina (Giulietta Masina) komerianteen eguneroko bizitza, arazoak, alai eta ilun uneak erakutsiaz. Gizonak, gauzatat hartzen du emakumea eta bi pertsonak aurka egiten diote elkarri. Azkenik emakumearen sakrifizioari esker, bide zuzenetik abiatzen da gizonak, olerki eta kristau giro bat sortuz.

Gizonaren espiritutasuna, abere eta aingeruek dutenen tartekoa da, Fellini-k dionez, eta bere pelikula gehienetan behea jota dauden kontzientziak aztertzen ditu; espirituzko bizitzarik gabekoak. Baina bat batean, argi bat, bizimodua alda araziko dien irtenbide bat izaten dute pertsonaia hauek. Zamparò, adibidez, itsas ertzean negarrez ikus daiteke pelikularen bukaeran. Broderick Crawford ere, bide bazterrean, ia hilik agertzen zaigu «Almas sin conciencia» filmean, bere kontzientziak eztabaida izan ondoren. Julietta Masina, bestetik, eagaldu papera egiten du «Las noches de Caviria»-n eta itxaropena du etorkizunaz; hasieran hain iluna zenkuzan etorkizunaz.

Kritika latzak izan ditu Fellini-k. Ez omen da realista izan; espiritua hutsa besterik ez dutela bere pelikulen amaierak, e.a.

Ez dute arazoi faltarik horrela diotenek. Baina, olerki giroa dario Fellini-ren lan guztiari, eta olerkari batengandik ez dezakegu zenbait politikoren erantzunik espero.

Bestetik, Fellini ume zelarik (etxe oneko semea gainera) gurasoengandik ihes egin zuen, eta zirko batetara bildu zen. «Zineak, zirkoaren antza haundia du», dio berak.

1959.ean, arrakasta izugarria izan zuen egin berria zuen «La dolce vita»-k. Goi mallako burgesia erromatarraren bizitza agertzen du gordinki lan honek.

Beste hainbeste bezala, pelikula hau, ez dago gure lurraldetan ikuskerik. Nahiz garai hartan. Ameriketan dirualdetik filmik emankorrena izan.

Geroztik, aldaketa bat gertatu da Fellini-ren zinekeran. «Otto e Mezzo» egin zuen 1963.ean, eta bere bizitzaren azterketa egitea nahi izan zuela esan dezakegu. Ez zuen ordea salerosketarako lan bat egin. Lan zaila, ikuste batera loturarik gabekoa eta teknika aurrerakoiz osatua baizik.

Hari beretik, apalki bado bada ere, «Ginlietta degli spiriti» bukatu zuen 1965.ean.

1969.ean berriz, «Satyricon», eta sei urtetan hiru pelikula besterik egin ez dituenaz gero, badirudi, ondo neurtutako gai eta lanetan debilela.

Eta gaurkoa bukatzeko, Italia nahiz Europako zinegiroan hain eza-guna den honek lan ulerkaitez, baina bide batez mamitsuak eskaintzen dizkigula esan dezakegu.

XABIER UNANUE

(Jarraitzeko)

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Edoardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrutizkiña: 417751 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gafiara esne putzuak, Oiek guztiak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRETERI

Bertsolari baten filosofia: Oiartzungo Kazkazuri

Aurreko batean zerbait esan nuen bezela, nere us-tez bertsolariak berak asmatu behar ditu bere bertsuak. Bertsolariak, hasteko, bere mundu berezia aztertzen egin behar du. Bere bizitzaz eta ingurukoenetaz iritzi nagusiak eduki behar ditu. Hau da: bertsolari-poeta izateko beharrezko den filosofia baten jabe izan behar du.

Zergatik esaten da inoiz bertsolari batetaz, edo gizon berezi batetaz, «hoiek ateraldiak dauzka horrek» delako esaldi hori? Bertsolari horrek bere esaera eta ateraldiekin arrituta uzten gaituelako, hain zuzen. Filosofo bat delako; ez baita aski jendea arritzeko hitz-joko soilak egitea. Hizketaren jokoak pentsamolde eta ikusmolde berezi bat adierazi behar du.

Pentsamolde horren zer eta nolatasuna garrantzitsu izanik, ez da ordea garrantzitsu ordenamendu «txukun» bati atxikia doalako; txukuntasun hori da gutxiena. Pentsamoldea bera aztertu eta juzgatu nahi badugu, iritzi politiko, gizartetsu eta moralak jokoan jarriko ditugu, eta orduan bakoitzak bere iritzi hoiaren arauera bertsolaria onartu edo gaitzetsi lezake. Baiña hori beste historia bat da, eta horrek ez dio bertsolariari bere indar poetikorik kentzen.

Esaten ari naizenaren ejenplotzat Oiartzungo bertsolari zahar bat artu nahi dut gaur; ez bertsolari hori onenetakoa zelako, ez eta oso ezaguna izateagatik ere, adierazi nahi dutan hontarako ongi datorri-gulako baizik. Joxe Joakin Urbietak, «KAZKAZURI», Oiartzungo «Zurko» baserrikoa zen. Hemeretzigarren mendearen bukaerako eta hogeigarrenaren hasierako bertsolari zahar tipiko haletakoa omen zen: bizitza desordenatuko gizon biurri xamarra, ez zerurako eta ez lurrerako izaten ez diren hoietakoa. Berak bertso-tan esan zuen bezela, «txiki-txikitandikan arro ta tunante», etabar.

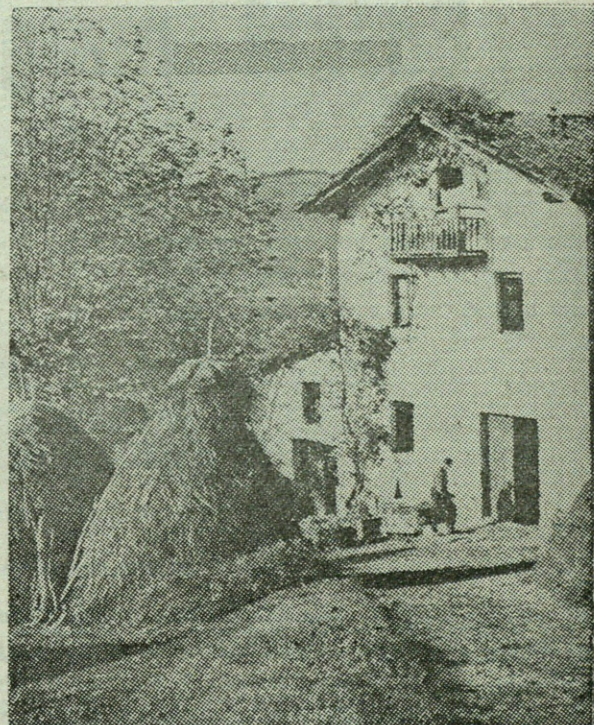
Baiña KAZKAZURI zen bezelakoa izatea genduke gutxiena (horrelako jende asko ezagutu izan dugu), berak izate hori guztia bertsoen bitartez, eta filosofatuz, eman izan ez bazigun.

KAZKAZURI-k, une berezi batetan, bere bizitzari begi-zeharka so egiten dio. Orduan bere burua ispillu batean bezain argi eta garbi ikusten du (gauza zaila). Eta oraindik zaillago den beste zerbait egiten du: bere burua den bezela onartu, eta bere buruari irri egin. Horra hor benetako filosofia bat, norberaren bizitzari buruzko filosofia ukakorra. Kazkazurik ez du erukirik eskatzen, ez du aldatzerik espero, ez du damutasunik erakusten. Kazkazurik, hain zuzen, garai hartako (eta beste garai guztietako) jende gehienaren amets eta helburu diren osagarri eta doaiak ostikoz jotzen ditu: edertasuna, ezkontzaren bidez nabarmetzen den maitasuna, fama ona, aberastasuna, eta gainerako guztiak.

Kazkazuri, beraz, ziniko sentimental bat da; fameliadun gurasoentzat oso ejenplu txarra. Baiña nortasun aundiko bertsolari bat, eta hortan datza bere garrantziaren kaxoa. Kazkazuri bere buruaz zerbait esaten ari den bezela, besterenaz ere zerbait esaten ari baita. Bizitzaz, bizitzaren garrantziaz eta nolatasunez zerbait esaten ari baizagu: zerbait hori beltza da, baiña poesi bezela eder da. Eta poeta-filosofia izatearekin, Kazkazurik bere torkizuna salbatu egiten du, gaur bere bertsuak estimatzen eta gogoratzen baititugu, eta ez bere bizitza epaitzen.

Kazkazuriren hau beste askoren arteko ejenplu soil bat litzake, baiña balio duela uste dut. Bertsolariak bere bizitzaren biurgune eta kontradiziotatik atera behar du gai, bere nortasun osoa adierazi behar digu; eta horretarako, sortzea beharrezko da, sortzen saiatzea, eta ez da aski teknika eta molde soil batekin agindutakoaren menpeko gelditzea.

Hona hemen, argibidez, Kazkazurik bere bertsorik onenetan esan zizkigun gauza arrigarri eta bereziak:

«Kaskazuri» zenaren baserria

Kantatutza nua bertso bat edo bi Kazkazurik jarriak bere buruari, gustoik ez diot artzen bizimoduari deskalabrua pranko gertatu zait neri. Kojo gelditu nintzan txiki-txikitandik paretara iyo ta erori ta andik, informetxarraz dauzat gaur askorengandik neretaz berri onik ez dator inondik. Dama batek nai zidan karga bat arindu pretenditu ninduen, ez nion agindu; amets gaixtoa pranko geroztik egin du trixtia urriki nuen ni artu banindu. Aitak ere nai zuen biok ezkontzia bañan etzan posible ni ondo portatzia, hobe da zer datorren kontsideratzia, nola nai artzekua ez da gurutzia. Txiki-txikitandikan arro ta tunante kontrariau pranko, gutxi det amante; lan honek seituko nau bizi naizen arte aitzurak eta palak muatuko naute. Ez nau inkomoratzen besteren lujauk deklaratzera nua nere enojuak: zurrutak tiratzen nau, pixka bat jokuak atarramentu onik ez dauka kojuak. Kartzelan sartu naute kulpa dedalako errax ematen zaio pobriari topo, aberatsa izan banitz ez nifuten joko gaixua banaiz ere pagatzen det bapo.

Azkenik, bertsolari hontaz gauza gehiago jakin nahi duenak, aita Zabalak «Auspoa» sortan atera duen liburua ikusi lezake.

XABIER LETE

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK
Hernani, 4 DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

Jose Mari Telleria

Euskal margolari gaztea

Joxe Mariz hitzegin ohi da gehiagotan ere astekari hontatik, baina oraingoan beragana zuzendu naiz, hitz aspertu luze baten bidez, bere artista nortasunaren muina aurkitu nahiaz. Azken urtetan, lanean gogor dihardu, bere nortasuna definitu nahiaz. Isiltasuna eta bakardadea izan dira bere bi lagunik handienak. Hau ondo aurkezten zuen Segurako beste seme batek, Joseba Intxaustik, Joxe Mariren erakus-keta baterako egin zuen aurkezpenean:

Joxe Mari Telleria-k bakardadea maite du

Bakardade distiratsua

Trinkoa dela gero, bakardadea!

Ongi dago hortxe barnean

Hori du bere izan-modu eta sentiera jatorra.

Bestalde, artista zentzuduna dugu. Badaki zer lortu nahi duen eta berak hautatu duen hildotik aurrera doa. Egundaine ez ditu gehiegi argitara bere lanak, baina azken aldi hontan, eta bere 30 urte gazteekin, han eta hemen azalaketak egiten ari da. Joan den Urrian eta Bilbon "I certamen vasco-navarro de pintura" delakoan, Joxe Marik lehen saria irabazi zuen. Lehen sari hori 100.000 peza eta zilarrezko medaila zen.

Beragana, zorionak emanaz, joan nintzenean, pozik zegoen, baina ez arroturik. Aurrerakada handia emango dio sari honek ikerketa lanean jarraitzeko. Elkar bat Z. A.-rako egiteko prest ote legokeen galdetu diodanean, erantzun dit: Neretzat, prestatu gabe hitz egitea nekeza duk. Nik margoak bakarrik gertutzen zituat. Hala eta guztiz ere prestatu da neure galderak erantzutera, eta zuzenean joan gara elkar hizketara.

—Zenbat urterekin hasi hintzen margotzen?

—Neri betidanik gogozko izan zaidak marrazkiak egitea. 15 Urte nituela egin nian neure lehenengo laukia. Garai hartan Beasainen nennillean eskolan eta bertan egiten ziren marrazki txapelketa gehienak irabazi egiten nitian. Hoietakoa batean margo batzuek eman zizkidatean sari bezala. Ordutik hasi nifuen oleoz laukiak egiten.

—Hire eboluzioan, pintore bezala, irakasleren bat izan al duk?

—Ez. Autodidakta nauk. Horrek ez dik esan nahi beste pintore batzuen oihartzuna ez dudala izan. Oihartzun handiena izan dutenak neure pinturan: Arteta eta Tellae-txe, Euskal pintoreen artean, eta Cézanne (frantsesa) kanpokoen artean.

—Joxe Mari. Emaiguk hire pinturak eraman duen eboluzioaren berri.

—Haseran, Euskal Herriko paisajeak margotzen hasi nifuen, eta honela urte askotan barna. Gerora paisaje hoiek sinplifikatzen joan nifuen, paisaje gaiari baino, margo edo koloreari gehiago begiratuaz. Honela margotzen nitian paisaje abstraktoak. Gero, erabat abstraktora pasatu nifuen eta garai hartan, paisajeak ez ezik beste gai asko, estilo hontan margotzen nitian. Euskal Herriko paisajearen koloreak kutsatuta, urdina (more tonorekin) eta orlegia dituk nik gehien erabiltzen nituen koloreak. Azken bi urte hauetan, abstraktoa utzirik, figuratibora pasatu nauk, eta une hontan figuratibo berriaren barruan jarriko nitek neure pinturaren estiloa. Orain, gizonak izaten dituk neure pinturaren gaiak. Hemen dauden bi lauki hauetan (aurrean dauzkagun bi lauki aipatuaz) ikusten duk, gizonak ez direla esorik aurkitzen. Gorputzeko zati batzuek, barne edo fondoarekin bat eginda zeudek, gure begientzat izanik ez dutela. Nik, figurak eta fonda bat egitea lortu nahi diat erabat, eta horrek bere esanahia ba-

dik: Bizitzan, gizonak, gure zirkuntantziak mugatzen gaituzte, eta hautsi ezin dezakegun lotura hori azaldu nahi diat, egungo pinturan.

—Bilbon lehen saria irabaztea, nolatan izan duk?

—Begira. Orain arte oso gutxi ibili nauk azalketak egiten, eta azken bolara hontan higitu beharra nabarmendu diat. Horregatik, joan den irailean, Bilboko Sala Windsor-en irabazi diat. Laukia bidali nuenean, pintore denok noizean behin nabarmen izan ziran zalan zalan: Lauki hau ona ala txarra izango ote da kritikoen iritzian?, pentsatzen nian nere baitan. Eman didatener antzuna, ezin pozgarriagoa izan neretzat.

—Zerbait esan ahal hezake lauki hontaz?

—Bai. TALDEA dik bere izena. Lehen aipatu diadan figuratibo be-

Telleriaren obra bat

rri estiloan margotua zegoen. Bertan, neska-mutil talde bat agertzen diat, baina gorputzeko haragirik gabe. Arropak, txapelak, abarkak eta abar, ikusten dituk laukian. Honenkin, askotan gizonak zein nortasun-galduek, zein materialistak aurkitzen garen nabarmendu nahi izan diat.

—Maiz entzun ohi diagu, zuek herriarentzat margotzen duzuela, baina herriak ez duela ezer ulertzen. Zer gertatzen duk?

—Neretzat pintura duk, zerbait izatekotan, espresio-biderik errezena. Herriarentzat margotu nahi izaten diat, eta neure estiloa abstraktotik figuratibora aldatzea, herrian gehiago murgiltzeko izan duk. Abstraktoak, herriari ez zioke ezer esaten, eta figuratiboak zerbait bai, nahiz eta gaiari bakarrik begiratu. Baina, hik planteatzen dida galderari erantzuteko, zientzi gizon batek daukan problematikarekin pare-tuko nitek. Adibidez, Einstein batek, Erlatibitate Teoria burutu zianean, gizonaren onerako zela pentsatuko zian, baina herriak teoria hori ez zian ezagutzen, are gutxiago ulertu. Einstein-ek ezin zezakean bere lana utzi, nahiz eta hori horrela izan. Aurrera jarraitu zian. Arte mailan berdin-berdin arrazoi-tuki nitek. Artista, arte eta herriaren arteko dialektika horren erdian zegoen. Herriak igo beharko dik, artea dagoen mailara, eta, hori gertatzen ez baduk, ene ustez, akatsa eskoletan zegoen. Haurrari, txikitandik irakatsi behar zaiok, pintura, musika eta abar sentitzen.

—Hi pinturako irakasle izana haiz Beasaingo Alkartasuna Lizeoan. Erraza ahal duk lan hori?

—Haurrari gogozko zaiok marrazki eta pintura bidez espresatzea. Hori aprobetxatuz, haurraren espresio-bide hoiek lantzea, eta batez

ere zuzentzea ez duk erraza. Hor-tarako irakasle espezializatuak behar dituk, eta hori, tamalez, ez duk posible gaur egun gure ikastoletan.

—Noia ikusten duk gaur egungo euskal pintura?

—Ene ustez, maila onean zegoen. Euskal pintoreen artean, artista gazte asko zeudek, oso onak direnak. Neri gehienbat gogozko zaizkidana, Zumeta eta Ortiz de Elgea dituk.

—Zer proiektu dituk aurrera begira?

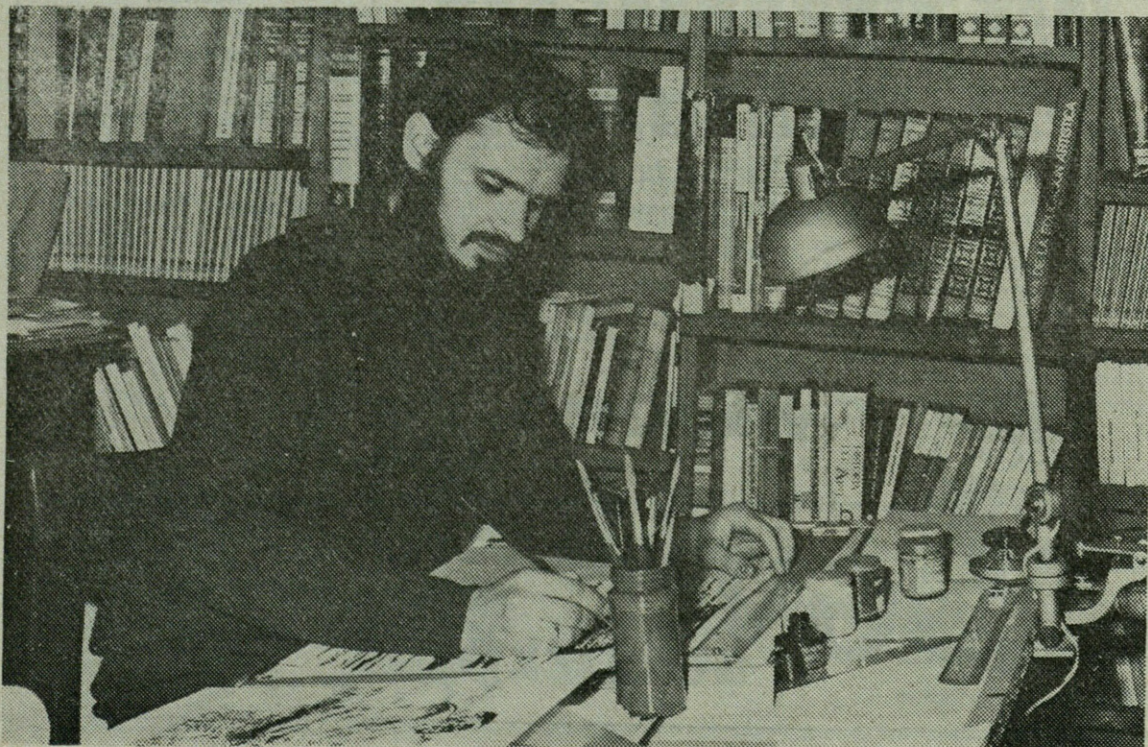
—Lehen aipatu diadan bezala, neure lanak azaltzen eginahalak egin nahi ditiat. Azalketak egin nahi zituat Euskal Herriko hiri-buru denetan. Hau ez duk erraza izaten, artista asko bai gaude, eta denbora askorekin eskatu beharra egoten duk sala bat, azalketak egiteko. Oraingoan, Bilbon azalketa bat egiteko sala bat utzi zidatek. Baita Madrildik eta Katalunatik ere eskatu zidatek. Bestalde, Euskal Herriko herrietan eskatzen didatenean, prest negok azalketak egiten jarraitzeko.

Arratsaldeko 8ak ziren Joxe Mariren estudioetik irten nintzenean. Kanpoan, ilunak eta hotzak hustuta utzi zituen Segurako kaleak. Etxerakoan, Telleriaren pintura ulergarriago gertatzen zitzaidan neure barruan. Eta artistak berak esana gogoratu nuen:

Artistaren ideiak materia bihurtzean

laukia errealtate da. Munduaren aurrean artistaren barrua agertu. Artista bitarteko dela munduari errealtatea salatu.

HARKAITZ

Joxe Mari, lanean

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

UGARTE

Urbietan, 66

DONOSTIA

mutriku

BATAIOAK

Urtarrillaren leenbiziko igandez, eta erriko Eleiz Nagusian ospatu zen aurtxo jaio-berrien bataio eguna. Goralpen aundienarekin ospatu ere. Errege eguneko Meza Nagusi, elizkizun eta bertako abesti ederrak alako bizitasun berezi bat eman zien eliz-bataio egunari. Eleiz guzia ostez beterik arkitzen zen, aurtxoan guraso, guraso ordeko eta senideak aurrean jar-lekuak osatzen zutelarik.

Ona emen bertan kristau egin zirenen izen-deituak: Itziar Anso-
regi Areskurriaga: Miren Nekane
Ituarte Andonegi: Andoni Idueta
Usatorre eta Iratxe Txurruka Gal-
parsoro. Kure zorionik biotzkorre-
nak aurtxoan gurasoei.

ERIOZAK

Urtarrillaren 4an, Jaunak beraga-
natu zun 69 urterekin Alberdi Az-
karraga-tar Prantzizko, arrantzale
zintzo eta jatorra. G. B. Ar bezate
bere emazte Kataliñ eta sendiak
gure samiti agurra.

Urtarrillaren 5an, baitare il zan
84 urterekin Txurruka Egurrola-tar
Joxe Mari «Baliotegi», gizon jator
askoa. Bere elizkizun illetara jen-
detza aundia bildu zen, izan ere
Joxe Mari zanak, ezaguera aundiak
baizitun Mutriku eta bere inguru-
etan. Bere emazte Josefa eta se-
me-alabai, Zeruko Argia onen bi-
dez, gure samiti-agurra zuzentzen
diegu.

ONGI ETORRI

Iru illabeteko oporaldiak Barcelo-
nan, senide artean igaro ondoren,
emen agurtu ditugu Egurbide-tar
Antonio eta bere emazte Belauste-
gi-tar Juanita. Ondo izan.

JAIOTZAK

Andonegi Belaustegi-tar Narkis
eta Astigarraga-tar Maitek, bostga-
rren aurtxo eder bat izan dute, mu-
tiko bikaina benetan. ¡Ai zer no-
lako dantzaria izango dan! Senar
emazte jatorrei gure zorionik biotz-
korrenak.

Sagarmendi-tar Satur eta Esnao-
la-tar Isabelek baita ere, semetxo
bikain bat izan dute. Gurasoei gure
zorionik gartsuenak.

GAXORIK

Gaxorik oeraturik arkitzen da, gu-
re adiskide jator Arreitunandia-tar
Pompelo. Jainkoari eskerrak bizkor-
tzen ari dala jakin degu. Asko poz-
tutzen gera.

ANTZEZLARIAK, ZER?

Gure erritar antzezlariak aurtun-
go urte ontan otz samar dabilzala
derizkiogu zer gertatzen da? Orain-
txe da garairik egokiena antzerki
lanari ekiteko. Atsegingarri litzai-
guke antzerki zaleoi euskal antzer-
ki ederrak ikustea. Ea bada GOIZE-
KO IZARRA-ko antzezlari gazteak,
ekin ta jarrai aurrera, jaialdi eder
bat edo beste ikusteko zoruna iza-
ten degun.

EIZTARI BIKAINA

Berandu bada ere, azaldu bea-
rrean arkitzen gera Mutrikuar eiz-
tari baten egite bikaina. Gure
errian, guziok dakigunez, eiztari as-
ko ta bizkorak ditugu, bainon oie-
tan azkarrenak ETXEKALTE bazku-
neko eiztariak ditugu, eta bereziki
Pako Arrasate. Naiduenak naidue-
na esango badu ere, gaurkoz, au-
degu eiztari artean txapelkun. Len
ere ez da leenengo aldiz or kanpo
aldetik izugarritzko basurdea ekar-
tzen duena, eta orain berriz, Na-
parruako mendietatik beste basur-
de bat etxeratya du. ¡Bajondeizula
Pako!

Orain ezingo degu esan, aurrero
Etxekalte-ko eiztarien-gaitik esan
genuena.

ETXEKALTE'n asko ta
mendian batere,
Lautik irutan oiek
tiroa aldrebes.
Oiei sinistutzea
ezta oso errez,
Gezurrez dabillena
erortzen da berez.
Datorren igandez,
jartzekotan daude,
Aditu dedanez,
naiz eura esan ez,
Astakumea xaltzen
erbien orde.

ANDONEGI-tar Z.

zestua

HERRIKO GORABEHERAK

Lehenengo egunekoari jarraituz,
kulturalari lotzeko unea iritxi zaigu,
gaur, baina kultura zer den, kultura
definitzea alegia, zail zaio nere
lumiari.

Hala ere, kulturatzat zer uler-
tzen dudan eta gure herrian nola
agertzen den esatea izango da
gaurko lana.

Herriak kulturaz hornitu behar
duela entzuten dut askotan, eta
iturri hori iturri bat bailitzan har-
tuko nuke. Iturria aurkitu behar-
ko genduke lehendabizi, duen abe-
rastasunaz jabetu, eta urbideak
ireki ondoren, kultura zabaltu eta
gorde dezagun. Hur horrek busti
behar ginduzke, lehorta alditan
igartu ez gaitzen.

Herriak, bere aberastasunak di-
tu; kondaira, hizkuntza, ohitura
bereziak, literatura, musika, oler-
ki, bertso eta abar. Horiek guziek
osetzen dute kultura eta horiek
ezagutzetik hasi behar dugu. Ta-
mala bait da gai hauetan ezjakin
eta analfabeto izatea.

Baina, nola agertzen da kultura
gure herrian?

Arteari dagozkion zenbait atal
lantzen da. Gazteen antzerki tal-
dea, forum saloak eta abar hor di-
tugu, eta aurrera doaz beren bi-
deetan; eguneroko lana eskatzen
duten lanetan.

Izan ere, herriko ohiturak ez di-
ra "Santa Kutz"-etako jaiak eta
"Amabirjinetako" zezenak baka-
rrik.

Zestuak badu bere kondaira, hiz-
kuntza eta euskal-izakera. Jabetu
gaitzen gure kulturaz geure lana-
ren bidez. Guk ezik, ez bait du
aldemenetik gure arazorik inork
konponduko.

IRUITTA

deba

ZUBELTZURI OMENALDIA

Gazteen Elkartekoek, Joxe An-
tonio Sorazu «Zubeltzu» bertsola-
ria omentzeko asmoa hartu zute-
nez, hor ikusten genituen jira eta
bira antolaketa horrek zekarren la-
na eratzen.

Ziur ginen egun bikain bat es-
kainiko zigitela. Badute euskal
jaiak eratzen eskarmenturik. Ondo
dakite noiz, nola eta nun gauzak
egin. Pozgarria deritzat era hon-
tako talde bat herrian izatea.

Iragarrita zegoen bezala Errege
egunez goizeko hamabitan, Zubel-
tzu zinea muturreraino beterik ze-
goelarik, eman zitzaion hasiera
omenaldiari.

Goenean, «Zubeltzu», jendeari
begira Uztapide eta Basarri adis-
kideak alboan zituelarik. Joxe Mari
Irlondo, Loliola Irratiako aurkezleri
ospetsuaren ardurapean: Lasarte,
Lazkao-Txiki, Arozamena, Lizaso,
Mugartegi, Gorrotxategi, Agirre eta
Lazkano. Entzuleen artean kanpoko
jende asko. Zenbait, ohi denez,
zintan bertsoak jasotzeko asmoz.

Egoki banatu zizkien gaiak, Iri-
ondok, bertsolariak. Lehen alderdi-
koak ez baziren hain onak izan
ere, oso txalotuak izan ziren ber-
tsolariak. Bigarren ekinaldian gai
mamitsuagoei heldu beharrean aur-
kitu ziren. Mailaz igo zen jaialdia.

Sarirako gaia, ZAHARTZAROA
izan zen. Arozamena geratu zen
irabazle jendearen iritziz.

Itxoinaldiak eman ohi duen hoz-
mena erraz gaititu zuten bertsola-
riok bigarren saioan.

Bukaeran, Zubeltzuri egin zizkio-
ten erregaloak eman ondoren, Ba-
sarrik eman zion azkena jaialdiari.

Jendea pozik erten zen jaialdi-
tik. Ezagunak elkar agurtu ondoren
Kasino jatetxean egin genuen anai-
tasunezko bazkaria. Hemen ere be-

tiko jeloak: lekuri ez denentzat.

Gogozko zaigu denoi honelako
juntakizunek duten ondorena. Egin
zioten gorazarre bikainik bertsola-
riek Zubeltzuri bazkalondoa. Baita
oraindik ezin abesturik dagoen Uz-
tapideri ere.

Trikitariek eta dantzariak ere
saiatu ziren bazkalondoa alaitzen.
Debarrok zorra genion Joxe An-
toniori.

Zorionak antolatzaileoi!

IDIAKEZ

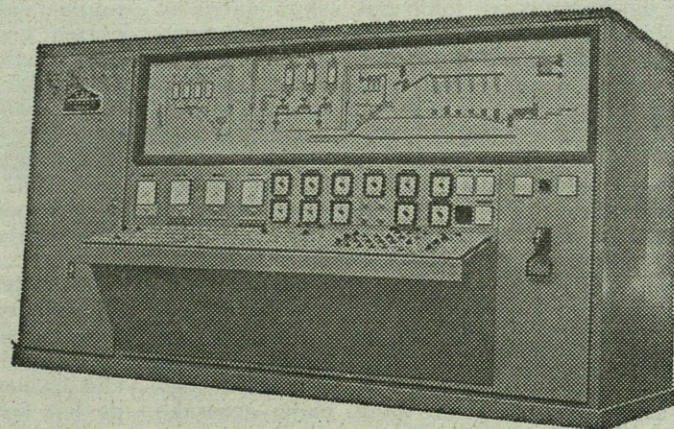
MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Dei honi jarraituz bazatoz
zure erlojua KANARIAS b'rtan
baño merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

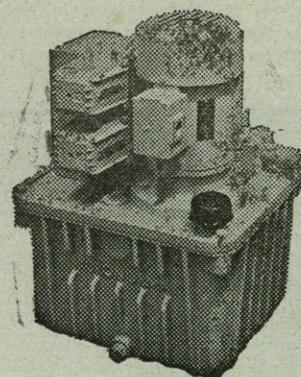

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

OLIO-INDAR SAILLA

Departamento
HIDRAULICO

GARBE - LAHMEYER

WUPPERTAL - ALEMANIA'ko

Etxearen banaketa ta
teknika laguntza

Banaketa ta Teknika laguntza:

REX-ROTH GMBH Alemania

RUHRITAL Sp A Olie-indarra. Italia

TUROLLA Sp A. Italia

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landelak:

Jelastokieta (Horrera)

SAN SEBASTIAN

Urrut. 353840 (7 ar) ta 351800

Telex. 36173 GOIME E

Erakusketa eta denda:

Iparaguirre, 15 - SAN SEBASTIAN

Urrut. 420082 ta 420625

Ordezkaritza:

Enlajo Sardan, 18. Urrut. 220005-38

VITORIA

GIPUZKOA'KO LANTEGIAK AURRERA
ATERATZEN LAGUNDU

Gure eginkizunetan audienetako bat,
Gipuzkoa'ko lantegiak aurrera
ateratzeko laguntza ematea da.
Gure diru laguntzakin, Gipuzkoan lantegi
asko zabaltu eta indartu egiten dira.

Diru laguntza au era berean, janari gai,
etxegintza, burni, mikromekanika,
argi indar eta elektronika lantegietara
banatzen da... eta beste edozer
eratakoentzat ere bai.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

ataun

OLENTZARO ETA BESTE

Badakit ez dela berri "berria" orain hau. Bainan lehenago ematea posible izan ez zaidanez, eta garrantzia duenez, eman dezadan orain.

Gabon egunez, bi Olentzaro mota ikus ahal izan genduen Atauen. Bata, Olentzaro pipaerretzale ta tripandia. Beasaingo Lizeoko haurrek prestatua hain zuzen ere. Olentzaro artzaia ikusteko parada ere ukan genduen. Herrian bertako den "IZAR" haur taldeak agertu. Guk geuk, bigarren honetaz hitzegin nahi genduke. Batipat arrazoi honexegatik: jakintsuek diotenez berori omen delako Olentzaro "jatorra". "IZAR" haur taldearen gurditoan, trikuharri bat zegoen. Harraztarango mitoa nola bai agertu nahi ziguten dolmen harekin eta bertan kantatu zutenarekin. Ene ustez, lortu zuten heuren helburua. Joxemiel Barandiaranek hortik zehar maiz explikatu duen "Kixmi"aren historia agertu ziguten, eta bere ondorio bezala, Olentzaro sonatua. Jesusen jaiozaren albistari bezala agertu ziguten. Honela zion Olentzarok, kantatu zigan bertsoetariko batean:

Jentil artetik, bakar bakarrik ni nauzue gaur bizirik, Olentzaro dut izena eta zuentzako albistari. Kixmi hori da Kristoa bera Jainkoa gizon egirik, aldi berri bat sortua zaigu gizonontzako gaurdandik.

San Gregorio hauzo osoan (Ergoiena ta Lauztierreka barne) eta San Martingo zati batean ihardun ziren egun osoan zehar. Jendeak, aldiz, ez dut uste gaizki erantzun zuenik.

Gauetan berriz, urteoro bezala, larriak irten ziren. Aurtengoa, kamioi batetan jaiozta zutelarik gainera. Kantatu ere ez zuten gaizki egiten. Nahiz eta tarteak-marteka huts nabarmen batzu egin.

San Martin eta Aia hauzoetan ere ibili omen ziren ohi den lez talde batzu. Urte-Zahar egunez, San Gregorioa ere iritxi zen San Martindar taldeko bat. Dakusagun bezala, ez da oraindik ohitura onik galdu. Eta ez dut uste kezatzeko biderik denik alde horretatik.

GAZTETXOEN EUSKAL JAKINTZA ASTEA

Loyola eta Donostiako Herri irratien bidez jakinen zenduten, nola Atauen urtarillaren 1-etik 6-ra gatzetxoek euskal jakintza aste bat ospatu zen Izar taldeak parrokiaren babesarenpean eratuta. Hitzaldi, jaialdi, txapelketa eta liburu ta disken azoka izan ziren programako osakin Guztia San Gregorio hauzoan.

Urtarrilaren 1-ean, haurren kanta txapelketa ospatu zen. Honoko haur hauek geratu ziren irabazle:

A maila (11-14 urte): Luixa Maria Aierbe

B maila (8-11): Benito Dorronsoro

D maila (8-tik behera): Nekane Galparsoro eta Josune Begiristain Azken bi hauek, enpatatu egin zuten.

Lehenagoko egun batez, haurren idatz txapelketa bat ospatu zen. Egin zituzten lanak, kantak bezalaxe denak euskara hutsean noski, miresgariak dira. Oso-oso onak. Nahiz euskara aldetik —batua beara—, hala gaien aldetik ere. Irabazleak, honoko hauek dira:

A maila (11-14): Maria Pilar Mintegi

B maila (11-tik behera): Maria Karmen Begiristain

Hilaren 2-an, aldiz, Gorka Knörr kantari, hizlari, idazle... gaztearen hitzaldia entzun ahal izan genduen. Euskal kanta berriari buruz eman zigan. Gaia aski ezagutzen duela iruditu zitzaigun. Euskal musika berria egitekoan euskal kanta zaharrek duten garrantzia pargabea frogatu zigan. Europako musikari batzuen diska bat edo

beste ezarri zigan; eta haiek ere kutsatuko gaituztela esan. Akelarre sortako diska bat ere jarri zigun. Ene irudiko, hitzaldi interesgarri bat eman zigan. Ezin uka ordea, euskaldun berria izanik, jendaurrean mintzatzeko ez duela —agian— behar haina menderatzen euskara. Lehen aldia zenez, irakurri egin zigan.

Hilaren 3-an, Joxemari Aranalde gatzetxoaz hitzeginen entzuteko parada ukan genduen. Itxuraz, "pulpitu" —ko sermolarien gisa ihardun zuen. Hasieran esan zigunez, gai horretaz aparteko ikasketarik egin gabea dugu. Esperientzia handia du, ordea. Zeren eta goizetik ilunabarerraino eta egunoro, gatzetxoekin bizi bait da. Gauza jakinagariak esan zitzaizkion, bai. Hitzaldia, dextentz borobilduaa geratu zen Mikel Atxaga adiskideak hitzaldiaren amaieran egin zituen bi ihardunalditoei. Agian, eta bera han zegoen, gai horretaz ikasketak gehiena eginikoa (eta egiten diharduna) mutu egon zen: Lontxo Oiarzabal. Baina ezin genezake esan, hitzaldia arras boorbildua geratu zenik, gatzetxoek ez bait genduen galderarik egin. Ah!

Hurrengo egunerako Anjel Lertxundiren hitzaldi bat zegoen programaturik. Hitzaldia eman asmoz bere etxetik irten arren, ez zen Atauna iritxi. Bide-erdiak bueltatu zen berrira Zarautza, ia berandu egin zitzaizkion. "Kontrola" arrazoi.

Azken hitzaldi honetarako, jende asko bildu zen. Bestetan, aldiz, ez horrenbeste. Lehenengoan berrogei ta hamar bat entzule eta bigarrenetan hogeitaz hamar bat bildu ginen. Ataunen dagoen hitz soiletako euskaltzale gazte zenbait ta era berean "ekintzale" jendea ikusirik, zenfaki hauek ez dira harriak gertatzen. Hitz soiletako euskaltzaleasuna esan dut, bai, eta zoritxarrez ez dut disparte bat esan. Zeren eta jakintza aste hau negatibotzat jotzen dutenek, eta ez dira gutxi, ez bizidate esan euskaldun jator direnik. Ala... ekintza hauek "itxuragatik" egin behar ote ditugu jaunak? Horixe bai izanen litzatekeela ahotan hainbeste darabilgun herria jostallutzat hartzea; eta egiten ez denik ez nuke esan, egari amore eman nahi diodalarik. Gatzaina-erre jatea, inguruko herri batetan bertako ikastolaren alde jaialdi bat antolatzen denean mendira irteera batzu eratzea, "parchessi" txapelketa antolatzea, urtean behin hitzaldi bi organizatzea (eta hori ere beste batzuen bizkarrera zama boatez), zerbait ona egiten duenari hortik zehar izen txarra ematea, eta horien antzeko "ekintzak" (?) dirateke bakarrik herrikoiak eta positiboak. Aipaturiko astea, aldiz, negatiboa rras. Je, je, je!!

Hilaren 5-ean, euskal kantarien jaialdi bat ospatu zen. Jende eurrez bildu zen. Laurehun bat. Kantariak ongi beste zuten heuren zeregina. Patxok eman zion hasiera jaialdiari. Ondoren. Oihartzunak taldeak, Lupek, Gorka Knörr-ek, Oskarbiko Iñaki eta Bakartxo Maritxalarek, eta azkenik Pantxoa ta Pellok abestu zuten. Guztia bi zatitan. Lehen zatian bakoitzak hiru kanta, eta bigarrenean beste hiru. Patxo ez bestek, bederen. Jaialdia, entzuleen iduriko, oso ona. Agian, lehen zatian Pantxoa ta Pellok abestu arteino giro hotz xamarra nabaritu izan zen entzulegoaren artean. Izan ere, sasi aintzindari batzu (lehen aipatuak) arrazoi izanen zuten, bai: negatiboa. Erruki zaituet kantariok. Herriaren aurka aritu bide zarete. Ja, ja!!

Bestalde, egun guzti horietak, euskal liburu eta disken azoka ukan dugu. Liburu berriak ere ikusi genituen. Gerok argitara eman duen "Hego Haizearen Ipuiak", Lurdes Iriondok idatzia eta gatzetxoentzat moldatua. Joxe Anjel Irigarainen "Euskera eta Naifarroa". Luis Pedro Peña Santiagoren "Fiestas y Romerías Tradicionales de Gipúzcoa". Txertoak argitaratua berau. Herri Gogoak argitara emaniko J.M. Arrietaren "IKAS EUSKARA" metodoa. Eratzaleek esan dutenez, dextente saldu da. Batipat larunbatean.

Horrela joan da bada bolada honetako aste hori. Ea hurrengo noizko gertutuzen duzuten. Bainan kontuz eratzaleok: saia zaitzete horraaio positiboa izan dadin hurrengo, ehheh...?

TRIKUARRIETA

pasai donibane

URTE BERRIA

Berandu xamar bada ere, izan zazu, irakurle adiskide horrek, urte berri paketsu eta zoriontsua!

Hitz hauek (pakea-zoriona), mundutarrik ondo dakigunez, hutsak eta ergelak bihurtu zaizkigu; bere zentzua galdu-arazi digute. Mundu honetako gizon haundizkiak gora eta behera dabilzkitute, panpinak ginol antzerkian edo dirua bolsan bezela. Ezin egona, itxaropenik eza, tristura, etsipena... egunero entzuten ditugun hitz garratzak dira. Hala eta guztiz ere, ez dezazula itxaropenik gal adiskide!; 1974garren urte honetan ez zaitz bide ertzean gelditu eta norbait eroria, desegina, lehertua ikusten baduzu... lepoan hartu eta segi aurrera!

SAN JUAN, JOAN ZAN?

Santiago eguna
Pasaien siniale
allegatu eztanak
egin beza galde.

Honela zion joan den gizaldian, Errenteriako Frantzisko Petrirena, «Xenpelar» bertsolari famatuak. Eta gaur egun, bizi izan balitz, bertso jario ederra ixuriko zuen 1973garren urteko Santiago egunez. Izan ere, Santiago egunsentian, herria bere urteko festak ospatzen ari zelarik, mendi tontorretik harri erortze bildurgarria izan bai zen. Hoietakoa bik harri, bi etxe desegin zituzken. Hau bakarrik izan bazen ere, gaitzerditi; izan ere, beste harri batzuk (30 eta 40 tonelada ingurukoak) bai daude erortzeko zorian. Herriarrok urduri eta kezkatu gaude. Ez da gutxiarogako ala Jainkoa! Harri hauek ikusten ibili diren teknikoek, arrisku gorria dagoela eta ahalik lasterren txikitu behar direla, zioten.

Egun batzuk direla ere, herriko emakume talde bat izan zen Herriko-Etxeko bilera batetan, beren kezak agintariei azalduaz. Hilabeteak joan, hilabeteak etorri, harriak trinko eta tente daude. Herriko-Etxeak, bide bat ireki du harriak dauden lekura, makinak igo dituzten; baina, diogun bezela hauek zutik jarraitzen dute. Zergatik ez dituzte oraindik puskatu? Noren zai daude? Noiz arte?

Oraingoz, zorionez, ez da ezbeharrik gertatu izan; lehenbailehen hartu beharko lirake neurriak zerbait gertatu aurretik. Orain da garaia.

Enparantzako alderdi hori arrisku gorrian bizi dela, itsu batek ikus lezake. Gaur edo bihar, ez dezagula esan, zerbait gal zorion sumatzen dugunean, sanjundarrek dioguna: «San Juan, Joan zan».

GABONAK

1973garren Gabonetan ere, gure Olentzerok «aditu zuanean Jesus jaioa zala», sanjuandarroi «parte ematera» etorri zitzaizkion. Aurtengoa blei eginda azaldu zitzaizkion; hala eta guztiz, ongi etorri berezia egin genion. Ikastolako umetxoak, tabernaz-taberna eta kale-kale ibili ziren, Olentzero «entendimentuz jantzia» lagun zutelarik.

Urte zahar egunean oster, ilunabarrean, gizon talde haundia aritu zen Eguberri kantu zaharrak abesten. Gure bihotza baretu eta leundu ginuten une batez behintzat.

Gaiean dugu Santa Ageda. Gure herrian bada zenbait urte talderik irten ez dela. Aurtun ez al dugu antolatu beharrik? Ea bada zerbait egiten dugun!

NUKLEAR INDARRA

Berri bildurgarria irakurri genuen Z. ARGIA 566garren zenbakian, Nuklear indarra dela-eta, artikulua luzea bezin mamitsua. Mezezi luke osoa irakurtzea. Hemen, artikulua honen zati garrantzitsuenak aipatu nahi genituzke:

«Zazpi nuklear etxe jartzea doa lberduero Bizkaian eta Gipuzkoan». Eta aurrerago hau dio: «Honelako zentraletan aberia edo akzidenterik izateak, itsasoa radioaktibitatez betetzea ekar lezake. Itsasoa radioaktibitatez kutsatuz gero, hango landadare edo arrain edo moluskoak jaso egingen lukete eta be-

rauek janaz, gure gorputzera sartuko».

Benetan arazo gordina!

HERIOTZA

Ruperto Taboada Puy, 72 urte zituelarik, Jainkoak bere-ganatu zuen errege egunez. Goian Bego. Bere emazte eta seme-alabak har bezate gure samin agurrik be-roena!

IÑALURRETAK

oiñati

EUSKEL IZENAK direla ta, oraino jarri dizkiete Oñatiko epai-etxean bi aurrei: Bati, ARITZ, Aritz Galdos Sanchez eta bestea, ZIGOR, Zigor Etxaburu Elorza.

—oOo—

OITURAI jarraituz, Gabon iluntzean irten zun kalezkale Olentzerok, baina izadiaren laguntza ez bait dago gizonaren eskuetan eta

aurten ez da izan nai bezelako girokoa eta alaia, ibilera motza izan zun eta eurtsua. Esaten dutenez, egiteak balio du eta aurrera. Jarraipen bezela, urungo egunean egin zen jai-alditxo bat Agustindarren elizan.

—oOo—

ONATZ elkarteko gatzedi taldeak eratuta, izan gendun Institutuko aretoan, Oñatiko kondairengan itzaldi bat, erriko istoriaren berri ondo ezagutzen dun Iñaki Zumalde azalduta. Esan zunez, beste lau itzaldi ere izango dira gai berdinarekin, gertatua dauden bezela. Oso ongi iduritzen zaigu kultura eta erriko goraberen itzaldi auek, baina oar-pentxo bat, ez al da euskerazkorik?

—oOo—

ABENDUAREN 29'an izan zen erriko amar giza-elkarteak urtero egiten duten Santa Agedako eguna. Gaxotegi ontara ikusketa batera joanez eta laguntza ta alaitasun apur bat eramanaz gertatu zuten jai-alditxoarekin, Oñati abes-batza lagun zutelarik.

OTALORA

Irakurleak mintzo

DONOSTIAKO ZEZEN-PLAZA

Arazoari irtenbide bat eman diotela uste dut. Atzo, berria irakurri nuenean, nere bizkarrean hotzikara bat sumatu nuen. Baina gaur, berriro, irratiz itxaropena bihurtu didate. Trankil, azkenengo, arnasa hartu dut. Gut-tirakorik ez zen!

Beharbada, aurtun ere zezen plaza izanen dugu Donostian. Lehengo saldu «dugu» eta berria jasotzeko astirik ez zen. Orduan, herria, berri hau irakurri eta gero, kezkatu zen. Aurtun zezenik gabe geratuko ginen! Ezin txarragorik! Donostiako herriak aspaldidanik maite du ohitura zahar hau. Derrigorrezkoa zen ez galtzea!

Madridetik ere kritikalarik bat etorri zaigu hemen elkar hizketa luze bat izateko. Dirudienez, madriltarrei berri hau «bonba» bat bezala erori zaie. Eta guri laguntzeko prest daude.

Esan digutenez, «plaza portatil» bat jarriko omen da. Eta era honetaz gure jai nagusiaren ikusi ahal izanen dugu. Ohiturak galtzen badira etorkizunik gabeko herri bat bihurtuko gara. Baina ez. Ez dezagun izan beldurrik! Ia dana konpondurik dugulako. Beste konponketa gutti batzuk ere oraindik baditugu, baina hauei poliki, poliki ordutira iritsiko zaie. Ezin da gutti batera konpondu! Garrantzitsuen eginda dugu. OLE.

MENDIAGA

Aspaldiko arpideduna nauzue. Idatzi ere egin izan nuan len iñoiz. Gaur ez betarik daukat eta ez jakinduriz irixten naiz.

Barkatu, ez naiz oraingo idazkerara oitu oraindik. Beste erabaterako oitu nintzan idazten jarduten nintzanean. Batasuna bearrezkoa degula ikusten det, baiña ez naiz idazle eta egia ez det arreta geiegi ortan jarri.

H-zalea ez banaiz ere ez dit begietako miñik ematen. Irakurtzerakoan ez naiz nola idatzia dagon konturatu ere egiten. Nik joskerari begiratzten diot batez ere.

Idazteari utzia banengon ere, zuen aurka eta zuen idazle batzuen aurka irakurri

ditudan idazlanek berotu nauzte.

Ez det uste zuen aldizkari orrek ainbat askatasun, beste iñork ematen duanik. Asko gutxitu dira azken urteotan garai bateko ikamikak ere. Tarteak salaketa gogor xamarrek egin dituzue. Nere ustez ixilik geratu bear zenuen. Baiña badakit ez dala erraz. Nik, onenean, aundia goak erantzungo nizkien.

Nere ustez bide zabala artu du Z. Argiak. Ez da euskaldunak eztenkatzen jarduten.

Nik ala uste det beintzat. Baiña denek ez dute ala ikusten. «Zipotero»tzat artu zaituzte oraindik orain. Beste batek zuen «eztenkadak eta karraxiak» nabarmendu arazi nai izan ditu, bere izena gordez. «Sapaburu»tzat ere jo zaituzte.

Au da nere ustez, bele beltzak uso zuriri ipurbeltz deitza.

Mesedez ez jaromonik egin. Nik oso ondo ezagutzen ditut. Oso laguna izan naiz. Lan asko egin degu alkarrekin ikastolan. Itxu dira eta itxuen gidari. Auen martingalak eta armonik zearo nazkatu naute. Ez dute alderdi onik eta baikorrik ikusten berak bezala pentsatzen ez duten euskaldunetan. Den illun, goibel eta gaizki ikusten dute. Berak bakarrik dute arrazoi osoa.

Larresorori ez diote ezer barkatzen. Obe lukete au bezela saiatuko balira! Mitxeleka kazen, dituenak jotzen dituzte. Lau ezjakinek kazez-teko gizona dalakoan! J. Azurmendi parregarri jarri nai lukete euskera biurri xamarra dualako. Nunbait bere euskera biurri ta guzti ere zerbait ulertu egiten diote. Ia nork egiten ditun onek bezin azterketa sakonak?

Orain «Amatiño» gizajoari iritxi zaio txanda. Billa dezatela onek bezin zabal eta graziz berriak ematen dituen.

Nik iñor gutxiri irakurtzen diot «Amatiño»ri bezin gustora. Artuko lukete pozik onelako idazle bat beren artean. Onak daki ziria graziz eta umorez sartzen.

Jarrai aurrera «Amatiño». Etzaitut arpegiz ezagutzen, baiña etzera makala.

URRUTIA

(Donostia)

Joxe Azurmendirekin

"Kultura Proletarioaz"

Etengabe idazten eta ikasten ari zaigun gizona dugu Joxe Azurmendi. Oso ezaguna da ZERUKO ARGIAren irakurleentzat. Baita hain gogoko ez duten aldizkarietentzat ere.

Alemaniko lurretan dago Joxe. Baina bihotzez eta buruz Euskal Herrian bizi da. Euskal Herriari eskainia daduka bizitza osoa. Jaioterriari begira ikasten eta idazten du gutzia.

Agian, ez ditu arazoak bertan bizi denak bezain bero etaitsu ikusten. Ez da ondo irakurtzen sudurra liburuaren gainean delarik. Tartean, saltsaren erdian, dabilenean, ez da gauza garbiegi ikusten.

Urrutixegotik garbiago ikusten dira askotan. Urrutiegitik ere ez dira behar bezala ikusten beti. Onenean, urrutiegi bizi da Joxe. Baina akats honek kalte baino mesede gehiago du gure egoeran.

Durangoan irabazi zuen «accesit»ak eman digu elkarriketarako bide.

G.—Z. Argiaren bidez jakingo hukeanez aipamen bat irabazi berria dik hire «Kultura Proletarioaz» liburuak. (JAKIN liburu sorta, 9). Hori dela eta, galdera batzuk egitera etorri naitaiz.

E.—Nik ez zedukat, egia esateko, zer esanik. Nik esatekoak artikulotetan esan ohi dizkiat.

G.—Nik, ordea, badiat galdera bat edo beste. Hire liburu hori nahikoa eztabaidatua izan duk. Ondo zego hori, baina zenbait irakurlek ondoren xelebre samarra atera ote dituen susmoa zeukeat nik. Idazlearen iritzia huke...

E.—Esan, esan.

G.—Marxismoaz ondo eskolatua hagoken sona duk hik gure artean. Baina, antimarxista samarra ote haizean susmoa ere bazego. Zera ziotek batzuk: marxismoari egurtzeko bestetako ez diokala heltzen hik.

E.—Egun, edozeri buruz mintzatzean oso kritikoa izan beharra zego. Marxismoarekin, eta honekin bezala, humanismo klasikoarekin edo lehendik datozkigun erizkera humanista guzietan. Kulturaren krisiaz oso kritikoa izanaz bakarrik mintza ziteke. Antimarxista ote naizean hori txotxolokeria bat duk.

G.—Marxismo gaian nazio eta hizkuntza arazoei heldu hieken lehenik. Bigarrenez kultura arazoa azterkatu duk. Zer dela eta arazo hau hain zuzen?

E.—Esan diatenez, kultura guzia zego gaur krisian. Marxismoak kulturarentzat dituen esplikazioak ere historia bidez sortuak izan dituk, eta hemen ere krisian zego. Neomarxismo eta ezker berri guziek orakusten dituk hau. Nik; kultura proletarioa baino lehenago, arazo filosofiko general batzuk tratatu nizkian Joxeba Arregirekin batean. Kolakowski liburu argitara genien orduan biok. Linea horri jarraituz kultura proletaria-

ren arazoa plazaratu nian nik. Beste zenbait gai ere bazeuzkeagu estudioan. Erligio arazoa azterkatzen ari gaituk talde bat, eta egungo zientzia naturalek gizonaz irakasten digutenak marxismo klasikoari zer ondoren dakazkion ere aztertu nahi genikek denboraz.

Prolema handia duk gaurkoa eta planteamentu orokor bat eskatzen dik. Konklusio batzuetara baino lehenago planteamentu batetara iritxi nahi nuke nik. Kultura proletarioaren arazoa beste zenbait baino lehenago aztertu badet, berriz, arrazoi pragmatiko hutsez izan duk.

G.—Hire liburu irakurrita proletarioen kulturarik ez ote daitekean pentsatu diate batzuk.

E.—Hala eintzun diat. Beste norbaitek liburu harri-ka bota omen zian gorriegia zelako. Ez zekiat zer pentsa. «Kultura proletarioaz» diarduen liburu hori irakurri duenak bazekik liburuak ez diarduela proletarioen kulturaz, «kultura proletariaz» baizik.

G.—Bereizketa xelebre samarra ez ote den ere hori...

E.—Azterketa bat egiten duenak ez dik historia bat baduten konzeptoak nahi duen erara erabiltzeko esku-biderik. Hik, Felipe Igarrenari buruz lan bat idatziko bahuakea, ez nuke nik ahal dela «felipetar» deituko, Felipe horren kontutuan oso jantzia haizeala adierazteko. «Carlos Primero» gustatzen zaizkelako ere ez diat karlista deitzen. Hori duk dena. Kultura proletarioa fenomeno historiko konkretu bati deitzen zaio. Izena duk. Liburu horretan nik, fenomeno mugatu hori azterkatu diat eta fenomeno horrek zedukana teoria. Eta teoria hori bizirik dagoen neurrian eta teoria horretan oinarritzen den neurrian egungo proletkulturalismoa ere bai.

G.—Bai al dago, beraz, proletarioen kulturarik?

E.—Galdera horri ez zioat nik liburuan heltzen. Hemen heldu zezaikeat, nahi badek. Orain asko mintzaten gaituk artzaintzaren eta laborantzaren eta beste zenbait talderen kulturaz. Gure artean ere hola mintzaten dituk etnologoek. Bistan zego, sentidu horretan proletarioen kultura bat badagoela. Beste sentidu honetan ere bazego proletarioaren kultura: une batean kulturaren kontenido batzuek onuragarri zaizkiok proletarioari, eta beste klaseetakoari behar bada kaltegarri. Gaur berdintasunaren predigoa proletarioaren alde zijoak zuzen zuzen. Berdin personaren dintasuna predigatzea ere, askatasunarena ere bai hein handi batean.

G.—Zer sentidotan hartzen dituk, bada, langileen kultura hori hik aztertu dukan «kultura proletario» fenomenon?

E.—Proletario berek eta proletarioentzat bakarrik eginiko kultura guziz berri bat huke hauek bilatzen eta defenditzen zutena. Asmo honen astakeriaz ez nauk ni bakarrik konturatu. Lenin, Stalin eta Trotski-k nik baino lehenago kondenatu zioten. Sobiet Batasunaren gaur proletarioen kulturari sozial-errealismoa edo kultura iraultzailea deitzen ziotek, ez kultura proletarioa. Konzepto hau mugimendu konkretu hari lotua zego.

G.—Guri, egia esan, ez zaiguk mugimendu haren egokitasuna edo egokitasunik eza gehiegi ajola. Hau duk gure galdera; nola egin zitekeek proletarioaren kultura bat?

E.—Lehenengo nola ez dagoen egiterik esango diat. Arazoa ez dik planteamentu an bertan faltseatu behar. Begira zak: Artzainen kultura bat bazego, ikazkineen kultura bat ere bai. Baina ez dik oraindik inork esan kultura hoiek kultura-artzaina eta kultura-ikazkina direnik. Inork ez dik esan artzainek edo ikazkinek berek sortua ez den guzia, hoiek kaltegarri zaienik, ez da nahitaez arrotz zaienik ere, eta gutxiago kanpotikako zerbait onartzen badute gehiago artzain edo ikazkin ez direnik.

Horrelakorik lehenengoz «kultura proletario» horretan gertatzen duk. Marx bera ere kanpora uzten zioten hauek, burgesa zelako. Hortan logikoak hituan. Teoria

Etorkizuna duk defenditu beharrekoa

hau azkeneraino eramanda langileen kultura zein pobrea litzakean ez zego sumatu ere egiterik.

G.—Baina nola egin daitekean ez didak oraindik erantzun.

E.—Kulturak dituen langileen aldeko kontenidoak indartuz, lehenengo. Bigarrenez, langileari berari kultur-erregimena eta moldaketan parte-hartzea eraginaz. Alfabetatzea beti iruditu zaidak egiteko garrantzizkoa, eta ez euskeraren salbatzeko bakarrik. Guzi hau zehatzkiago nola aurrera eraman daitekean ez zekiat, eta hori azterkatzen laguntzea duk nere ilusioa. Besteengandik ezberdin izateari bakarrik garrantzia emateak eta besteen ezer onartu nahi ezak, defentsibaren dagoela bat agertzen dik. Teoria zaharren berpiztea ere ezinaren defentsiba larri bat besterik ez duk. Ez, hori ez duk bidea.

G.—Hik marxismoaren zenbait azterketatan agertzen dukan agresibidatea bera ere, ez ote duk azkonik defenditu nahi bat?

E.—Zerengandik eta zer defenditu? Ez duk bada esan nahiko, kristau naizelako marxismoaren aurrean defenditu beharrean arkitzen naizenik?

G.—Bai, holako zerbait. Hire intelektual-kutsu guzietan ere praila koxkor bat haizeala azkar antzematen omen zaik. Eta beste guzia, bueno, baina hori barkatu ezin diatenak bai omen dituk.

E.—Edozein irakurlek dik nere psikoanalisi bat egiteko eskubide. Badituk halare, nere psikoanalisi egiten dutelakoan beren prejudizioak azaltzen bestetan ez dakitenak. Dena den, ondo zego. Begira zak: Nereizako egungo marxismo klasiko eta kristautasun klasiko zera dituk: elkarri xuabe xuabe eskutik heldu, su-baxtarrera joan eta ia entenditzen ez duten mundu moderno hau maixeatzen, kondenatzen eta salbatzen ahalegintzen diren borondate oneko bi amonaxo ttipi xahar xahar.

G.—Zergatik iruditzen zaik hori?

E.—Arrazoi askogatik. Behar bada batetara bil nitazke denak: humanismoak hil direla. 18gn mendean azkenengo bizitaldi bat ezagutu zioten. 19garrenean krisian erori hitukan eta 20garrenean pikutara joan dituk. Hori nebar-nabarmena duk. Señale bat; humanisten beren karraxiak dituk. (J. M. Gonzalez Ruiz: «El cristianismo no es un humanismo»; Althusserrek: «marxismoa ez da humanismo»). Protesta hauek egunotan sortu badituk, kasualidadeak ez dik parterik.

Amona xahar hoi denbora pasatu duk. Puliki puliki hil nahi ez badute, arras herritu beste erremediorik ez dituk. Tontoenak ere konturatu dituk, marxismoaren eta kristautasunaren elkarrekiko etsaigoak ez duela gaurko munduan ezertxo ere pintatzen.

Hontaz jardun beharra harrigarri gertatzen zaidak, benetan. Gaur defenditu behar dena ez dek ez marxismoa eta ez kristautasuna. Etorkizuna duk defenditu beharrekoa, eta, izatekotan ere, kristautasunak eta marxismoak etorkizun horretan parte hartzea. Gaur gaurkoz, bata bezala bestea indar konserbadoreak dituk.

G.—Elkarren arteko burrukan bizia emateko pronto daudenak badituk ba gure artean. Bataren aldeko bezala besteen aldeko...

E.—Bai, karlismoa ez duk nunbait gure herrian hilko sekulorum sekulotan.

Antimarxista xamarra ote haizean susmoa ere bazego...